

ย่อความนักธรรมเอก

วินัยมูข เล่ม ๓

กัณฑ์ที่ ๒๓

สังฆกรรม

สังฆกรรม = กิจที่จะต้องทำเป็นการสงฆ์

มลเหตุ มี ๒ ประการคือ

๑. ภิกษุมากขึ้น
๒. มีพุทธประสงค์ให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการบริหารคณะ

คำสวด มี ๒ ประเภท

ญัตติ = คำเผด็จสงฆ์

อนุสาวนา = คำประกาศความปรึกษา/ข้อตกลงของสงฆ์

สังฆกรรม มี ๔ ประเภท

สังฆกรรม	กรรมที่ต้องทำด้วย					ข้อกำหนดอื่นๆ		
	บอกสงฆ์	ตั้งญัตติ	สวดอนุสาวนา			ในสีมา	ทำฉันทะ	เข้าหัตถบาล
๑. อปโลกนกรรม	✓							
๒. ญัตติกรรม		✓				✓		
๓. ญัตติหุติกรรม		✓	✓			✓	✓	✓
๔. ญัตติจตุตถกรรม		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

๑. อปโลกนกรรม

= กรรมที่ทำเพียงบอกกันให้รู้ในที่ประชุมสงฆ์
= มี ๕ อย่าง คือ

๑. นิสสรณา = ขันไล่
๒. โอสรรณา = เรียกเข้าห่ม
๓. ภิกขุกรรม = ปลงผม
๔. พรหมทัณฑ์ = ไม่ว่ากล่าวตักเตือน
๕. กัมมลักขณะ = แจกอาหารในโรงฉัน

กรรมวิบัติ = สังฆกรรมที่ไม่ถูกต้องระเบียบตามพุทธบัญญัติ

ทำให้สังฆกรรมนั้นเสียไป ทำแล้วไม่เป็นอันทำ

กรรมยอมวิบัติด้วยเหตุ ๔

๑. โดยวัตถุ = <๒๐ ปี, อภิพบุคคล, ทับสีมา, ผิดระเบียบ
๒. โดยสีมา = ใหญ่เกิน, เล็กเกิน, นิมนต์ขาด, ฉายา, ไม่มี
๓. โดยปริสา(บริษัท) = ไม่ครบสงฆ์, ไม่น่าฉันทะ, คัดค้าน
๔. โดยกรรมวาจา = ไม่ระบุวัตถุ-สงฆ์-บุคคล
ไม่ตั้งญัตติ, ตั้งญัตติภายหลัง, สวดผิด, ไม่ควรสวด

๒. ญัตติกรรม

= กรรมที่ประกาศให้รู้โดยตั้งญัตติว่าจะทำอะไร แต่ไม่ต้องสวดอนุสาวนา
= มี ๙ อย่าง คือ

๑. นิสสรณา = ถอนพระธรรมกถึก
๒. โอสรรณา = เรียกอุปสัมปทาเปกษะที่ถามอติรายิธรรมแล้วเข้าท่ามกลางสงฆ์
๓. อุโบสถ = แสดงพระปาติโมกข์
๔. ปวารณา = ว่ากล่าวตักเตือนกัน
๕. สมมติต่างเรื่อง = สมมติตน/ผู้อื่นถามอติรายิธรรม
๖. การให้ = มาตรการและจีวรที่เป็นนิสัคคีย์
๗. ปฏิคฺคหะ = รับอาบัติอันภิกษุแสดงในสงฆ์
๘. ปัจจุภกัณฑนะ = ประกาศเลื่อนวันปวารณา
๙. กัมมลักขณะ = ประกาศเริ่มต้นระงับอธิกรณ์ด้วย ดิณวัตถการวินัย

๓. ญัตติหุติกรรม

= กรรมอันมีวาจาครบ ๒
= มี ๗ อย่าง คือ

๑. นิสสรณา = คำว่านตร
๒. โอสรรณา = การทนายมาตรการ
๓. สมมติต่างเรื่อง = สมมติสีมา
๔. ให้ต่างอย่าง = ผ่ากรู
๕. ประกาศถอน หรือ เลิกอาณิสสกรู
๖. แสดงที่สร้างกุฏิ
๗. กัมมลักขณะ = กรรมที่ต้องสวดระงับอธิกรณ์ด้วย ดิณวัตถการวินัย

๔. ญัตติจตุตถกรรม

= กรรมที่มีวาจาครบ ๔ ต้องทำในสีมาเท่านั้น
= มี ๗ อย่าง คือ

๑. นิสสรณา = ลงโทษภิกษุผู้ประพฤติมิชอบ
๒. โอสรรณา = ยกโทษ
๓. สมมติต่างเรื่อง = สมมติภิกษุผู้ให้อิโวาหาภิกษุณี
๔. การให้ = ให้ปริวาสและมานัต
๕. นิคคหะ = ปรับให้ตั้งต้นประพฤติใหม่
๖. สมณภาสนา = สวดประกาศห้ามภิกษุถืออื่น
๗. กัมมลักขณะ = อุปสมบท และ อภิพาท

กำหนดจำนวนสงฆ์อย่างต่ำในสังฆกรรมทั้ง ๔

จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม	สังฆกรรม				Note :
	ปวารณา	ให้ผ้ากฐิน	อุปสมบท	ฉัพพทาน	
๑. จตุวรรค (๔ รูป)	×	×	×	×	กัมมการะ = ภิกษุผู้ถูกสมมติให้เป็นเจ้าหน้าที่ทำกรรมสงฆ์
๒. ปัญจวรรค (๕ รูป)	✓	✓	✓	×	กัมมปัตตะ = ภิกษุผู้เข้าในจำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรมทุกประเภท
๓. ทสววรรค (๑๐ รูป)	✓	✓	✓	×	คุณสมบัติ ๑. เป็นภิกษุปกติ ๒. มีสังวาสเสมอด้วยสงฆ์ ๓. เป็นสมานสังวาสของกันและกัน
๔. วิสดีวรรค (๒๐ รูป)	✓	✓	✓	✓	

กัณฑ์ที่ ๒๔

สีมา

สีมา

(เขต/แดน)

พัทธสีมา = แดนที่ผูกแล้ว

อพัทธสีมา = แดนที่ไม่ได้ผูก

พัทธสีมา : มี ๒ ขนาด

= เขตที่สงฆ์กำหนดขึ้นเอง โดยจัดตั้งนิมิต

๑. ขนาดเล็ก

= จักกษุได้ ๒๑ รูป (นั่งหัตถบาสิก)

๒. ขนาดใหญ่

= กว้างไม่เกิน ๓ โยชน์

นิมิต	= มี ๘ ชนิด			
๑. ภูเขา	๓. ป่าไม้	๕. จอมปลวก	๗. แม่น้ำ	
๒. คีฬา	๔. ต้นไม้	๖. หนทาง	๘. น้ำ	

Note :	นิมิตต้องมีตั้งแต่ ๓ ขึ้นไป (ต่ำกว่านั้นไม่ได้ เพราะชักแนวบรรจบกันไม่ถึง)					
ผังการวาง ลูกนิมิต						
	กงฉากตรง	กงฉากเลี้ยว	จัตุรัส	เหลี่ยมรี	สี่เหลี่ยมสอบ	ตะโพก

วิธีผูกพัทธสีมาตามธรรมเนียมในบัดนี้ :

๑. ต้องขอพระราชทานวิสุงคามสีมาก่อน (รับอนุญาตจากบ้านเมือง)

๒. ต้องประชุมสงฆ์ในเขตสีมาทั้งหมด (นำฉันทะด้วย)

๓. ต้องสวดถอนก่อน :

๓.๑ สวดถอน **ดิจิวราวิปवास** (ก่อน)

๓.๒ สวดถอน **สมานสังวาสสีมา** (ภายหลัง)

๔. จัดเตรียมนิมิตวางไว้ ๘ ทิศ หรือ ๔ ทิศ (ตามต้องการและเหมาะสมกับสถานที่)

๕. เมื่อสมมติสีมา ต้องประชุมสงฆ์ในนิมิตทั้งหมด

๖. ทักนิมิต :

- ใช้จักกษุ ๔ รูปก็พอ (ที่เหลื่ออยู่ในโรงอุโบสถ)

- ยืนอยู่ภายในนิมิต + หันหน้าไปทางทิศนั้น

- เริ่มต้นตั้งแต่**ทิศตะวันออก**เป็นต้นไป เวียนขวาจนย้อนกลับมาทักทิศตะวันออกอีก

๗. สวดกรรมวาจาสมมติสีมานั้นในโรงอุโบสถ โดยจักกษุผู้ฉลาดสามารถรูปหนึ่ง

๗.๑ สวดกรรมวาจา**สมมติเขต**ภายในนิมิต เป็นสวานสังวาสสีมา ด้วย**ญัตติหุติกรรม** (ก่อน)

๗.๒ สวด **สมมติดิจิวราวิปवास** (ภายหลัง)

๘. เสร็จพิธี

พัทธสีมา มี ๓ ประเภท	
๑. ชัณฑสีมา	สีมาที่ยกเฉพาะโรงอุโบสถ
๒. มหาสีมา	สีมาที่ผูกรอบบริเวณวัด
๓. สีมาสองชั้น	สีมาที่มีชัณฑสีมาอยู่ภายในสีมา

อพัทธสีมา : มี ๓ ประเภท	
๑. คามสีมา / นิคมสีมา	เขตที่กำหนดด้วยบ้าน/หมู่บ้าน ได้แก่ วิสุงคามสีมา
๒. สัตตพหังกรสีมา	สีมาที่กำหนดด้วยแนวสงฆ์โดยรอบ ๗ อัปหังกร(๔๙ วา)
๓. อุทกทุกเขปสีมา	เขตสามัคคีชั่วคราวน้ำสะอาด แห่งคนมีอายุและกำลังปานกลาง กำหนดลงใน แม่น้ำ, ทะเล หรือขาดสระ (ประชุมสงฆ์บนเรือแพ)

Note : คามสีมา/ นิคมสีมา/ วิสุงคามสีมา → ทำสังฆกรรมได้ แต่จะสมมติเป็นดิจิวราวิปवासไม่ได้

สีมาสังกระ = สีมาคาบเกี่ยวกัน

สีมาวิบัติ

เกิดจาก

๑. สงฆ์ไม่รู้

๒. พัทธสีมา ๒ แห่ง มีต้นไม้พาดกึ่งถึงกัน

๓. การทำสังฆกรรมในน้ำ ห้ามโยงเรือแพกับฝั่ง เพราะจะกลายเป็น อุทกทุกเขป ซึ่งสังกระกัน กับคามสีมา

กัณฑ์ที่ ๒๕

สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์

เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ เรียกว่า **"อธิการ"**

คุณสมบัติของภิกษุเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ ๕ ประการ คือ		
๑. ไม่ล่าเอียงเพราะ ความชอบ	องค์คุณทั่วไป ๔ ประการ (สรรพสาธน์ ๔)	องค์คุณเฉพาะ ๑
๒. ไม่ล่าเอียงเพราะ ความเกลียดชัง		
๓. ไม่ล่าเอียงเพราะ ความมกมาย		
๔. ไม่ล่าเอียงเพราะ ความกลัว		
๕. เข้าใจการทำหน้าที่อย่างนั้น		

การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์

เงื่อนไข :	คุณสมบัติ ๕	ความสมัครใจ	สวดญัตติหตุยกรรมวาจา
การสมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์	✓	✓	✓

ประเภทเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ มี ๕ แผนก คือ

เจ้าหน้าที่อธิการแห่ง			คุณสมบัติ			
๑. จีวร	หน้าที่	ชื่อ	เว้นจากอดีต ๕	ต้องรู้จักประเภท	รับ	ไม่รับ
	๑.๑ รับจีวร	จีวรปฏิกคาคหะ		- จีวรที่ถวายแก่สงฆ์ที่ตนสังกัดอยู่	✓	
				- ถวายแก่สงฆ์ที่ตน ไม่ได้ สังกัดอยู่		✓
				- จีวรที่ถวายเป็นปาฏิบุคคลิก(เจาะจง)		✓
				- จีวรประเภทใด-เท่าไร-รับไว้หรือไม่ → จำไว้ด้วย		
			ต้องรู้จักประเภท	เก็บ	แจก	
	๑.๒ เก็บจีวร	จีวรนิทหะ	- อัจฉกจีวร : แจกแก่ภิกษุที่จำพรรษา (เมื่อออกพรรษา)			
			- จีวรเขาถวาย ไม่พอแจก (จนกว่าจะพอแจก)	✓		
			- จีวรที่พอแจกทั่วกัน		✓	
			- จีวรมีจำนวนเท่าไร-เก็บไว้หรือไม่ → จำไว้ด้วย			
			ต้องรู้จักประเภท	แจก	เก็บ	
๑.๓ แจกจีวร	จีวรภาชกะ	- จีวรพอแจกได้ทั่วกัน	✓			
		- ผักชี/เป็นมูลแห่งเสนาสนะปัจจัย		✓		
		- จีวรมีจำนวนเท่าไร-แจกแล้วหรือไม่ได้แจก : จำไว้ด้วย				
		- ควรกำหนดเขต, กาล, วัตถุ, บุคคล และนิยมต่างๆด้วย				
				ต้องรู้จักประเภท	แจก	ไม่แจก
๒. อาหาร			เว้นจากอดีต ๕	ต้องรู้จักประเภท	แจก	ไม่แจก
	๒.๑ แจกภัต	ภัตตทเทศกะ		- ภัตไม่เจาะจงผู้รับ	✓	
	๒.๒ แจกยาคุ	ยาคุภาชกะ		- ภัตเจาะจงผู้รับ		✓
	๒.๓ แจกผลไม้	ผลภาชกะ		- ภัตที่มีแจกไม่ทั่วกัน แจกไปแล้วถึงลำดับแค่ไหน : จำไว้		
	๒.๔ แจกของเคี้ยว	ชีชชภาชกะ		- การแจกภัต ๒ อย่าง : ๑.แจกอาหาร ๒. รับกิจนิมนต์		
			เสนาสนะที่จะแจกให้ถือ มี ๒ ชนิด คือ			
๓. เสนาสนะ	๓.๑ ผู้แจกเสนาสนะ	เสนาสนคหาปะกะ		๑. กุฏิหลังๆ หรือ เป็นห้องๆ		
	๓.๒ ผู้แต่งตั้งเสนาสนะ	เสนาสนะปัญญาปะกะ		๒. เตียงนอนเป็นที่ สำหรับอยู่ร่วมกันในกุฏิหลังใหญ่		
๔. อาราม			เว้นจากอดีต ๕	ต้องรู้จักประเภท		
	๔.๑ ผู้ใช้คนทำการวัด	อารามิกกเปสกะ		- อารามิก(คนทำการวัด) มี ๒ จำพวก : ๑. เลขวัด(สังกัดวัด) ๒. ลูกจ้าง		
	๔.๒ ผู้ใช้สามเณร	สามเณรเปสกะ				
	๔.๓ ผู้ดูแลการปลูกสร้าง	นวกัมมิกกะ		- มีหน้าที่ ๒ อย่าง : ๑.สร้าง ๒. ซ่อม		
				- เงื่อนไข : เสร็จเร็ว+ไม่แพง		
๕. คลัง				ต้องรู้จักประเภทของ : ควรเก็บ-ไม่ควรเก็บ		
	๕.๑ ผู้รักษาคคลัง	ภัณฑาคาริก		๑. ครุภัณฑ์(ใช้เพื่อการสงฆ์) ๒. อนุภัณฑ์ (แบ่งเป็นแผนก)		
	๕.๒ ผู้จ่ายของเล็กน้อย	อัปปมัตตกวิสัชชะ		๑. เกสัชบาบัดโรค ๒. ของ ๙ อย่าง (เครื่องอุปโภค-บริโภค)		

Note : กัด ๗ อย่าง			
ข้อกัด	ความหมาย	ประเภท	หมายเหตุ
๑. สังฆกัด	อาหารถวายสงฆ์ (พอแจก)	ทั่วไป	
๒. อุทเทสกัด	อาหารอุทิศสงฆ์ (ไม่พอแจก)		
๓. นิมนต์นกัด	อาหารที่ได้ในที่นิมนต์		
๔. สลากกัด	อาหารถวายตามสลาก		
๕. ปักขิกกัด	อาหารถวายปักขัลดครั้ง	ตามกาล	- ถ้ามีพอแจก = สังฆกัด - ไม่พอแจก = อุทเทสกัด วิธีแจกเหมือน : สังฆกัด/อุทเทสกัด
๖. อุโปสถิกกัด	อาหารถวายในวันอุโบสถ		
๗. ปาฏิปทิกกัด	อาหารถวายในวันปาฏิบพ		

Note : เสนาสนะ			
การให้ถือเสนาสนะเนื่องด้วย"สมัย"		ภิกษุที่ไม่ต้องย้ายเสนาสนะในคราวออกพรรษา ได้แก่	
๑. เมื่อวันเข้าพรรษาแรก	= ปริมโก	๑. ภิกษุผู้ทำอุปัชฌาย์แก่สงฆ์ ๒. ภิกษุผู้ได้ปฏิสังขรณ์เสนาสนะนั้น (สงฆ์ให้อยู่มีกำหนดปี) ๓. ภิกษุผู้เป็นกัณฑ์คาริก	
๒. เมื่อวันเข้าพรรษาหลัง	= ปจฺฉิมโก		
๓. ในระหว่างพ้นจากนั้น	= อนุดรรมุตตโก		

ฐานะของผู้ถือเสนาสนะ	ลักษณะเสนาสนะ
๑. พระเถระผู้ใหญ่	เสนาสนะใหญ่/ทั้งบริเวณ
๒. พระเถระผู้น้อย	เสนาสนะขนาดย่อม
๓. เป็นผู้ทำอุปัชฌาย์แก่สงฆ์	เสนาสนะที่ทำการนั้นสะดวก
๔. เป็นผู้เล่าเรียน/ประกอบกิจใดๆ	เสนาสนะใกล้/อยู่หมู่เดียวกัน
๕. เป็นผู้อาศัย/เป็นที่อาศัยของกัน	เสนาสนะใกล้/อยู่หมู่เดียวกัน

Note : คลัง			
ประเภทแห่งของเล็กน้อย	รายละเอียด		
๑. เกลีสสำหรับบำบัดโรค	จำเพาะภิกษุอาพาธเท่านั้น		
๒. ของ ๙ อย่าง	๑. เข็ม	๓. ร่องเท้า	๖. ผ้ากรองน้ำ
	๒. มีด	๔. รััดประคดเอว	๗. ธมกรก
		๕. สายโยงบาตร	๘. เศษผ้าพอทำจีวรได้
			๙. เกลีส ๕

กัณฑ์ที่ ๒๖

กลืน

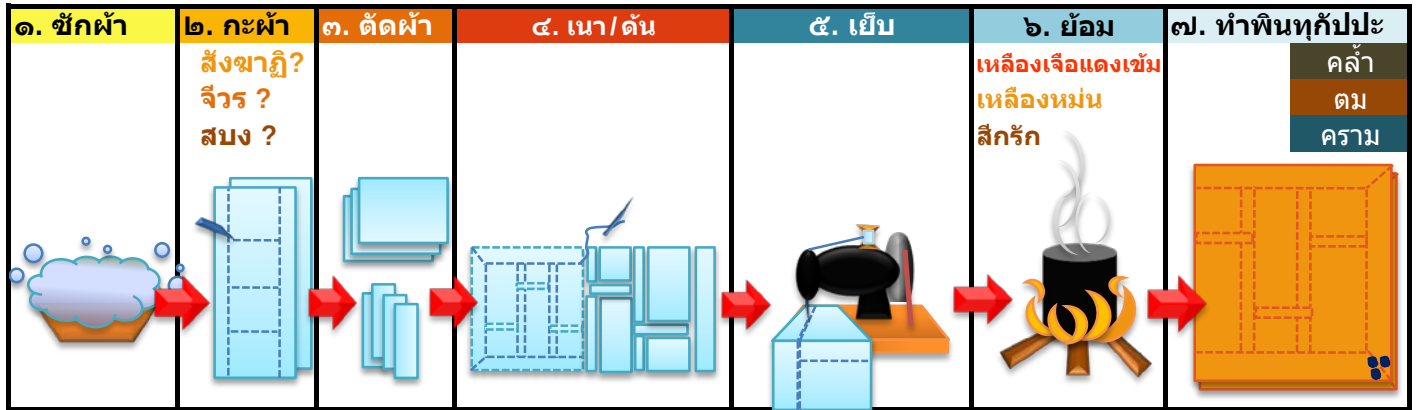

กลืน

- = จัดเป็น**ญัตติทุติยกรรม** แต่ตอนอุปโลภณ์ จัดเป็น**อุปโลภณกรรม**
- = **ไม่**สังฆที่ ใช้สำหรับซึ่งเพื่อดัดเบียนจิรวร
- = ทรงอนุญาตไว้แก่ภิกษุสงฆ์ที่อยู่จำพรรษา**ถ้วนไตรมาส**(ครบ ๓ เดือนบริบูรณ์)

ลำดับ	หัวข้อ	รายละเอียด
๑	พุทธประสงค์	เพื่อความสามัคคีของภิกษุที่จำพรรษาร่วมกัน
๒	เขตกลืนตามปกติ	ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ - ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒
๓	เขตอาณิสสงส์กลืน	ภิกษุได้กรานกลืนแล้ว เขตกลืนยืดอกออกไปอีก ๔ เดือน ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ - ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔
๔	สิทธิของภิกษุผู้กรานกลืน ต้องประกอบด้วยองค์กำหนด ๓ ประการ คือ	๑. เป็นผู้จำพรรษาถ้วนไตรมาส ๒. อยู่ในอาวาสเดียวกัน ๓. ภิกษุมีจำนวนตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป
๕	การกรานกลืน 	๑. เมื่อผ้าเกิดขึ้นแก่สงฆ์ในกาลเช่นนั้น (พอทำเป็นไตรจีวรได้) ๒. สงฆ์พร้อมใจกันยกให้ภิกษุรูปหนึ่งเพื่อทำการ ๓. ภิกษุรับผ้านั้นเอาไปทำเป็นจีวร แล้วเสร็จภายในวันนั้น ๔. มาบอกแก่ภิกษุผู้ยกผ้านั้นให้อนุโมทนา ๕. ภิกษุเหล่านั้นอนุโมทนา
๖	ผ้าที่ใช้ทำเป็นผ้ากลืน มี ๕ ชนิด	ผู้ใดผู้หนึ่ง(คฤหัสถ์/สทธรรมิก)ถวายแก่สงฆ์ เป็นอันใช้ได้ ๑. ผ้าใหม่ ๒. เข็มใหม่ ๓. ผ้าเก่า ๔. ผ้าบังสุกุล ๕. ผาตกตามร้าน
๗	ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากลืน	๑. ผ้าที่ตนไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ ๒. ผ้าที่ได้มาโดยมิชอบ ๓. ผ้าที่เป็นนิสสัคคีย์ ๔. ผ้าที่เก็บไว้ค้างคืน
๘	องค์ของภิกษุผู้สมควรกรานกลืน มี ๘ ประการ 	๑. รู้จักบุพพกรรม ๒. รู้จักถอนไตรจีวร ๓. รู้จักอธิษฐานไตรจีวร ๔. รู้จักการกราน ๕. รู้จักมาติกา (หัวข้อในการเดาะกลืน) ๖. รู้จักปลีโพธ (กังวลเป็นเหตุยังไม่เดาะกลืน) ๗. รู้จักเดาะกลืน ๘. รู้จักอาณิสสงส์กลืน
๙	คุณสมบัติผู้ควรได้ผ้ากลืน :	ภิกษุจีวรเก่า → พรรษามาก → เป็นพหูสูต
๑๐	สงฆ์ หรือ บุคคลเป็นผู้กรานกลืน	สงฆ์ ภิกษุ ≥ ๕ รูป (รวมภิกษุผู้กรานกลืนด้วย ๑ รูป) คณะ ภิกษุ < ๕ รูปลงมา บุคคล ภิกษุรูปที่กรานกลืน
๑๑	ของบริวารผ้ากลืนเป็นของใคร :	แจกแก่ภิกษุอื่นๆ ที่เหลือโดยลำดับแห่งผ้าจำนำพรรษา หรือโดยพรรษา
๑๒	เหตุที่ทำให้กลืนเดาะ : มี ๓ ประการ (เดาะ = เสียหาย/ใช้ไม่ได้)	๑. ปลีโพธขาดทั้ง ๒ อย่าง (อวาสปลีโพธ + จีวรปลีโพธ) ๒. สงฆ์พร้อมใจกันเดาะกลืนเสียในระหว่าง ๓. ลิ่นเขตอาณิสสงส์กลืน
๑๓	อาณิสสงส์กลืน : มี ๕ ประการ 	๑. เทียวไปโดยไม่ต้องบอกลา ๒. เทียวจาริกไป โดยไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบสำหรับ (๓ ผืน) ๓. จันคนโภชน และ ปริมปรโภชนได้ ๔. เก็บอดิเรกจีวรได้ตามปรารถนา ๕. จีวรซึ่งเกิดขึ้นในที่นั้น เป็นของควรได้แก่พวกเธอ
๑๔	วิบัติ ๓ : การกรานกลืนวิบัติ	๑. วัตถุวิบัติ ใช้ผ้าต้องห้าม ๔ ชนิด(ช้างตัน) ๒. กาลวิบัติ ไม่ใช่กาลจีวร ๓. ภิรยาที่ท่ววิบัติ ทำบุพพกรรมไม่ถูกต้อง หรือ ไม่ทำเสียเลย

บุพพกรรม	= ฐานะที่พึงทำในเบื้องต้นแห่งการกรานกฐิน = ต้องทำให้แล้วเสร็จภายในวันนั้น = มี ๗ ประการ คือ
-----------------	---

รู้จักมาติกา : หัวข้อแห่งการเดาะกฐิน มี ๘ หัวข้อ คือ		เรียกชื่อว่า	
เดาะกฐินกำหนดด้วย	๑. หลีกไป	ปกกม	นนตিকা
	๒. ทำจีวรเสร็จแล้ว	นิฏฐา	นนตিকা
	๓. สันนิษฐาน	สนนิฏฐา	นนตিকা
	๔. ทำเสีย/หาย	นาส	นนตিকা
	๕. ลิ่นหวั่ง	อาสวจ	เจตिका
	๖. ได้ยินข่าว	สว	นนตিকা
	๗. รวมเขตกับภิกษุทั้งหลาย	สีมادتัก	กนตিকা
	๘. เดาะกฐินพร้อมกับภิกษุทั้งหลาย	สนุพการา	

รู้จักปลีโพธ	: เหตุยังไม่เดาะกฐิน : เขตแห่งจีวรกาลขยายออกไปตลอด ๔ เดือนฤดูหนาวตามกำหนด : แต่ถ้าไม่มีปลีโพธเมื่อใด เขตแห่งจีวรกาลย่อมสิ้นเมื่อนั้น		
มี ๒ อย่าง	๑. อาวาสปลีโพธ	: หลีกไปแล้ว แต่ผูกใจว่าจะกลับมา	
	๒. จีวรปลีโพธ	: มีหวั่งจะได้จีวรอีก : ภิกษุไม่ได้ทำจีวรเลย / ทำค้างไว้ / เสียหายไปเวลาทำ แต่มีหวั่งจะได้จีวรอีก	

Note :	ถ้าขาดพร้อมกันทั้ง ๒ อย่าง →	หมดอาณิสงสัณฐิน + ลิ่นเขตจีวรกาล	= เดาะกฐิน
---------------	------------------------------	----------------------------------	-------------------

กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชา & อุปสมบท

บรรพชา = เว้นความชั่วทุกอย่าง

อุปสมบท = การบวชเป็นภิกษุ

การบวชในสมัยพุทธกาล		
การบวชด้วย	รายละเอียด	จัดเป็นการให้
๑. ไตรสรณคัมภีร์ 	: ทรงอนุญาตให้พระสาวกอุปสมบทกุลบุตร แยกออกเป็น ๒ ตอน คือ ๑. การให้ครองผ้ากาสายะ ๒. การให้รับไตรสรณคัมภีร์ : ผู้ที่บวชเป็นสามเณรรูปแรก คือ "พระราหุลกุมาร" (พระสารีบุตรบวชให้)	บรรพชา อุปสมบท
๒. เอหิภิกขุอุปสัมปทา 	: วิธีอุปสมบท ที่พระพุทธเจ้าประทานด้วยพระองค์เอง แยกเป็น ๒ ตอน ๑. พระดำรัสว่า "มาเถิดภิกษุ หรือ เป็นภิกษุมาเถิด" ๒. พระดำรัสว่า "ประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด" : ผู้ที่บวชเป็นรูปแรก คือ "พระอัญญาโกณฑัญญะ"	บรรพชา อุปสมบท

การบรรพชาเป็นสามเณร	
	๑. คุณสมบัติผู้บวช : อายุพอไล่กาไล่ไก่ได้(แต่อายุที่เหมาะสมตามมติพระมหาสมณเจ้าฯ ว่า ๑๕ ปี)
	๒. ข้อกำหนด : ๑. ต้องมีภิกษุอยู่ด้วยกันรู้เห็น ๒. ไม่ทำแบบงูจับ เข้าลักษณะที่ลักพาลูกเขามาบวช ๓. ผู้บรรพชาต้องสมัครใจ ๔. มารดาบิดา หรือผู้ปกครองต้องอนุญาต ๕. กระทำพิธีบรรพชาต่อหน้าภิกษุทั้งหลาย
	๓. วิธีให้บรรพชา : ๑. ให้ปลงผมและหนวด ๒. ให้ถือผ้ากาสายะเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ แล้วกล่าวคำขอบรรพชา "สพพทุกขนิสสรณ....." ๓. พระอุปัชฌาย์บอก "ตจปัญจกัมมัฏฐาน" (เกสา-โลมา-นขา-ทนต์-ตโจ) ต่อจากนั้นจึงบอกเป็นปฏิโลมอีก (ตโจ-ทนต์-นขา-โลมา-เกสา) ๔. พระอุปัชฌาย์ชักอังสะออกจากไตรสวมให้ แล้วมอบผ้าให้ในมือ ๕. ออกไปครองผ้า ๖. บรรพชาเปกษะ เข้ามาขอรับสรณคัมภีร์จากพระอุปัชฌาย์ ๗. จบวิธีบรรพชา

อุปสมบท : การบวชเป็นภิกษุ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา

	๑. คุณสมบัติผู้บวช : ๑. ต้องเป็นผู้ชาย ๒. มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ : นับตั้งแต่วันปฏิสนธิมาจนถึงวันที่อุปสมบท : อายุเมื่อวันบวช = ๑๙ ปี ๓ เดือน
	หมายเหตุ : ถ้าอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี - พระอุปัชฌาย์ → ปาจิตติย์ - ภิกษุนอกนั้น → ทุกกฏ
	๓. ไม่ใช่ขอภัพบุคคล : อกภัพบุคคลอุปสมบทไม่ขึ้น / ถูกห้ามอุปสมบทตลอดชาติ

๓.๑ ห้ามเด็ดขาด (อกภัพบุคคล)	๓.๒ ห้ามไม่เด็ดขาด (ไม่ใช่อกภัพบุคคล)
๑. คนมีเพศภพครอง : ๒ จำพวก ๒. คนประพฤติดิฉัตรธรรมวินัย : ๗ จำพวก ๓. คนทำผิดต่อกำเนิดของตน : ๒ จำพวก	๑. ห้ามบรรพชา : ๘ จำพวก ๒. ห้ามอุปสมบท : ๑๐ จำพวก

๑. คนมีเพศบกพร่อง : ๒ จำพวก

ประเภท : บัณเฑาะก์ ๓ จำพวก

อุกโตพยุฌนโก : คนมี ๒ เพศ

๑. ชายมีราคะกล้า/รักร่วมเพศ
๒. ชายถูกดอง
๓. กะเทย

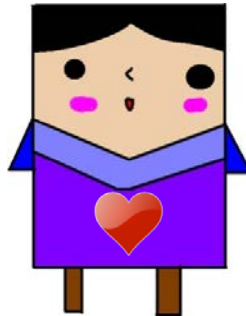
ห้ามเพราะ : เป็นที่รังเกียจ

ห้ามเพราะ : อาจเกิดการเข้าใจผิดว่ามีหญิงปลอมบวชด้วย

๒. คนประพฤตินิคมธรรมวินัย :

มี ๗ จำพวก ดังนี้

๑. คนฆ่าพระอรหันต์
๒. ช่มชืนนางภิกษุณี
๓. คนลักเพศ = เดียรถียปลอมบวช
๔. ภิกษุไปเข้ารีตเดียรถีย
๕. ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกละเพศแล้ว
๖. ภิกษุทำสังฆเภท
๗. คนทำร้ายพระพุทธเจ้าถึงหื้อพระโลหิต

๓. คนทำผิดต่อกำเนิดของตน

มี ๒ จำพวก ดังนี้

- ๓.๑ บิดขาด = ฆ่าพ่อ
- ๓.๒ มารดาขาด = ฆ่าแม่

อภัพบุคคลที่ไม่ถูกห้ามเด็ดขาด

๑. ห้ามบรรพชา : ๘ จำพวก

๑. โรคติดต่อ / โรคเรื้อรัง
๒. คนมีอวัยวะบกพร่อง
๓. มีอวัยวะไม่สมประกอบ
๔. พิการ
๕. ทุพพล
๖. คนมีเกี้ยวข้อง = มารดาบิดายังไม่อนุญาต
๗. คนเคยถูกอาชญาหลวง
๘. คนประทุษร้ายความสงบ

๒. ห้ามอุปสมบท : มี ๑๐ จำพวก

๑. คนไม่มีอุปัชฌาย์
๒. มีคนอื่นจากภิกษุเป็นอุปัชฌาย์
๓. ถือเอาสงฆ์เป็นอุปัชฌาย์
๔. ถือเอาคณะเป็นอุปัชฌาย์
๕. ไม่มีบาตร
๖. ไม่มีจีวร
๗. ไม่มีทั้งบาตรและจีวร
๘. คนยืมบาตรเขามา
๙. คนยืมจีวรเขามา
๑๐. คนยืมทั้งบาตรและจีวร

หมวด

อุปัชฌาย์

บริหาร

อุปสมบท : การบวชเป็นภิกษุ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา (ต่อ)

๒. สมบัติแห่งการอุปสมบท :

๑. วัตถุสมบัติ : คุณสมบัติของผู้จะอุปสมบท

๒. ปริสสมบัติ : สงฆ์ผู้จะรับกุลบุตรให้อุปสมบท

- ปัจจุบันประเทศ ๕ รูป
- มัชฌิมประเทศ ๑๐ รูป

๓. สีมัสมาบัติ : ต้องทำในสีมาที่ถูกต้องด้วยลักษณะ + นำนันท์ + นั่งหัตถบาล

๔. กรรมวาจาสมบัติ : ตั้งญัตติ ๑ หน แล้วสวดอนุสาวนา ๓ หน

การสวดต้องถูกต้องตามระเบียบ โดยระบุ

๑. ระบุวัตถุ
๒. ระบุสงฆ์
๓. ระบุบุคคล
๔. สวดถูกต้อง + ชัดเจน

๓. บุพกิจก่อนการอุปสมบท :

มี ๑๐ อย่าง

๑. ให้บรรพชา

๒. ให้ขณิสัย

๓. ให้ถืออุปัชฌาย์

๔. สมมติชื่อภาษาสมัครของอุปสัมปทาเปกขะ และ บอกนามพระอุปัชฌาย์

๕. บอกบาตรและจีวร

๖. สั่งให้อุปสัมปทาเปกขะออกไปยืนข้างนอก

๗. สมมติภิกษุรูปหนึ่ง เป็นผู้ชักซ้อมอันตราภิกขกรรมกับอุปสัมปทาเปกขะ

๘. เรียกอุปสัมปทาเปกขะเข้าท่ามกลางสงฆ์

๙. ให้อุปสัมปทาเปกขะกล่าวคำขออุปสมบท

๑๐. สมมติภิกษุรูปหนึ่ง สอนถามอันตราภิกขกรรมกับอุปสัมปทาเปกขะในท่ามกลางสงฆ์

Note : "โส ภาเสยฺย"

แปลว่า "ท่านผู้นั้นพึงพูด" (คำนี้ในท่ามกลางสงฆ์)

อุปสมบท : การบวชเป็นภิกษุ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา (ต่อ)

๔. ปัจฉิมกิจ :

กิจที่จะพึงทำภายหลัง / เมื่ออุปสมบทเสร็จแล้ว มี ๖ ประการ คือ

๑. วัดเงาแดดในทันที	: ปัจจุบันกำหนดด้วยนาฬิกา	= เวลาสำเร็จญัตติ
๒. บอกประมาณแห่งฤดู	: บอกเดือน ปักษ์ และดิถีแห่งฤดู	= ปัจจุบันบอกศักราชด้วย
๓. การบอกส่วนแห่งวัน	: บอกยาม	= ปัจจุบันไม่ได้บอกแล้ว
๔.การบอกสังคิตติ	: การบอกประมวล	๑. สีมา ๒. อาวาส ๓. ที่อุปสมบท ๔. อุปัชฌาย์ ๕. กรรมวาจาจารย์ ๖. จำนวนสงฆ์
๖. นิสัย ๔	: ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต มี ๔ อย่าง คือ	๑. เทียนนิคมทบาต ๒. นุ่งห่มผ้าบังสุกุล ๓. อยู่โคนต้นไม้ ๔. จัณยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า
๗. อกรรมนิยกิจ ๔	: กิจที่บรรพชิตทำไม่ได้โดยเด็ดขาด	๑. เสพเมถุน ๒. ลักของเขา ๓. ฆ่าสัตว์ ๔. พุดवादคุณวิเศษที่ไม่มีในตน

Note :

นิสัย ๔ + อกรรมนิยกิจ ๔ = อนุศาสน์

: คำสอนที่พระอุปัชฌาย์ หรือ พระกรรมวาจาจารย์ บอกแก่ภิกษุเมื่อบวชเสร็จ

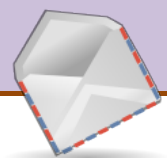
อธิกรณ์ ๔	
๑. วิวาทาธิกรณ์	= การทะเลาะกัน โดยปรารถพระธรรมวินัย
๒. อนุวาทาธิกรณ์	= การกล่าวหากันด้วยอาบัติชนิดต่างๆ
๓. อาปัตตาธิกรณ์	= การต้องอาบัติ การปรับอาบัติ และการแก้ไขเพื่อพ้นอาบัติ
๔. กิจจาธิกรณ์	= กิจธุระต่างๆ ที่เป็นสังฆกรรม เช่น ให้ผ้ากฐิน ให้อุปสมบท เป็นต้น

กัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีรับวิวาทาธิกรณ์

หัวข้อ		รายละเอียด	
๑. วิวาทาธิกรณ์ : มี ๙ คู่ 	เรียก " อัฐฐาสสเทหัตถุ " = เรื่องทำความแตกกัน ๑๘ อย่าง		
	วิวาทกันว่า		หมวดอ้างอิง
	๑. นี่ เป็นธรรม - นี่ ไม่เป็นธรรม		ธรรมวินัย
	๒. นี่ เป็นวินัย - นี่ ไม่เป็นวินัย		
	๓. นี่ตถาคต ตรัส ไว้ - นี่ตถาคต ไม่ได้ตรัส ไว้		ตถาคต
	๔. นี่ตถาคตเจ้า ทรงประพฤติมา - นี่ตถาคตเจ้า ไม่ได้ทรงประพฤติมา		
๕. นี่ตถาคตเจ้า ทรงบัญญัติ ไว้ - นี่ตถาคตเจ้า ไม่ได้ทรงบัญญัติ ไว้			
	๖. นี่ เป็นอาบัติ - นี่ ไม่เป็นอาบัติ		อาบัติ
	๗. นี่เป็นอาบัติ เบา - นี่เป็นอาบัติ หนัก		
	๘. นี่เป็นอาบัติ มีส่วนเหลือ - นี่เป็นอาบัติ ไม่มีส่วนเหลือ		
	๙. นี่เป็นอาบัติ หยาม - นี่ ไม่เป็นอาบัติหยาม		
๒. วิวาทมูล : รากเหง้าของการถกเถียง /โต้แย้ง มี ๒ ประเภท 	๑. วิวาทกันด้วยความปรารถนา ดี มีจิตประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ คือ ๑. อโลภะ ๒. อโทสะ ๓. อโมหะ 	๒. วิวาทกันด้วยความปรารถนาเลว มีจิตประกอบด้วยลักษณะอันเป็นโทษ ๖ ประการ คือ คู่ที่ ๑ = เป็นผู้มักโกรธ - ถือโกรธ คู่ที่ ๒ = เป็นผู้ลบหลู่ - ผู้ตีตนเสมอท่าน คู่ที่ ๓ = เป็นผู้ริษยา - ผู้ตระหนี่ คู่ที่ ๔ = เป็นผู้वादดี - คนเจ้ามารยา คู่ที่ ๕ = เป็นผู้มีความปรารถนาลามก คู่ที่ ๖ = เป็นผู้ถือเอาแต่ความเห็นตนเอง - ถือแน่น	

หัวข้อ		รายละเอียด	
๓. กรณีศึกษา : 	๑. เรื่องพระวินัยธร & พระธรรมกถึก		
	สมัย	: พุทธกาล	
	วิวาทกันด้วยเรื่อง	: เหลือน้ำชำระไว้	
	๒. เรื่องภิกษุชาววัชชีบุตรกล่าววัตถุ ๑๐ ประการ		
	สมัย	: หลังพุทธปรินิพพาน ๑๐๐ ปี	
	วิวาทกันด้วยเรื่อง	: ปฏิบัติย่อหย่อนในพระวินัยด้วยเรื่องวัตถุ ๑๐ ประการ	
	๓. เรื่องเตียรถียปลอมบวชในพระศาสนา		
	สมัย	: หลังพุทธปรินิพพาน สมัยพระเจ้าอโศก	
	วิวาทกันด้วยเรื่อง	: เตียรถียปลอมบวชเพื่อหวังลาภสักการะ & แสดงลัทธิตน	
๔. การป้องกัน :	๑. ในส่วนธรรม → ให้แสดงโอวาทปาฏิโมกข์ในที่ประชุมสงฆ์เนืองๆ		
มี ๓ ทาง	๒. ในส่วนวินัย → ด้วยสวดพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือน ให้ปลงจาริสนาถึงวินัย		
	๓. ในส่วนพระสาวก → ให้สังคายนาพระธรรมวินัย ตลอดจนจารึกลงในใบปรกณต่างๆ		
๕. วิธีระงับวิวาทาธิกรณ	: มี ๒ อย่าง คือ		
	๑. สัมมุขานินัย : ระงับต่อหน้า มี ๓ อย่าง คือ		
	๑.๑ ระงับด้วยการตกลงกันเอง : ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมรับว่าผิด		
	สงเคราะห์ด้วยองค์ ๔	๑. สังฆสัมมุขตา	ต่อหน้าสงฆ์
		๒. อัมมสัมมุขตา	ต่อหน้าธรรม
		๓. วินยสัมมุขตา	ต่อหน้าวินัย
		๔. ปุคคสัมมุขตา	ต่อหน้าบุคคล(คู่กรณี)
	๑.๒ ระงับด้วยการตั้งผู้วินิจฉัย : ทั้ง ๒ ฝ่าย พร้อมกันเลือกตั้งพระเถระ ≥ ๑ รูป		
	๑.๓ ระงับด้วยอำนาจสงฆ์ : ประชุมสงฆ์เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด		
	- ถ้าครบองค์ ๔ ผู้พินิจขึ้นมาและวินิจฉัยใหม่ → ต้องอาบัติปาจิตตีย์		
	- กรณีเกิดเสียงแข็งแย้งพูดไม่ได้ยิน สงฆ์จะเลือกภิกษุบางรูปในหมู่ให้แยกออกไปวินิจฉัยก็ได้ (อุพพาธิกา = กิริยาที่ถอนนาไป)		
	- ภิกษุผู้ถูกเลือกนั้นต้องพร้อมด้วยองค์ ๑๐ ประการ คือ		
		๑. เป็นผู้มิศีล	
		๒. เป็นพหูสูต	
		๓. เป็นผู้ทรงปาติโมกข์	
		๔. เป็นผู้มั่นในพระวินัย	
๕. เป็นผู้สามารถรู้แจ้งให้คู่วิวาทเข้าใจและเลื่อมใส			
๖. เป็นผู้ฉลาดยังอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นให้ระงับได้			
๗. รู้เรื่องอธิกรณ์			
๘. รู้เหตุเกิดอธิกรณ์			
๙. รู้การตัดสินอธิกรณ์			
๑๐.รู้ทางตัดสินอธิกรณ์			
๒. เภยยลิกา : ระงับด้วยเสียงข้างมาก			
- พึงสมมติภิกษุรูปหนึ่ง ผู้พร้อมด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้จับสลาก (ลงคะแนนเสียง) ด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา			
องค์ ๕ ประกอบด้วย		วิธีจับสลาก ๓ คือ	วิธีจับสลากที่ไม่เป็นธรรม
๑. ไม่ถึงฉันทาคติ		๑. ปกปิด	๑. ภิกษุยังไม่พร้อมกัน
๒. ไม่ถึงโทสาคติ		๒. กระชิบบอก	๒. ภิกษุทั้งหลายไม่ได้จับตามมติ
๓. ไม่ถึงโมหาคติ		๓. เปิดเผย	
๔. ไม่ถึงภยาคติ			
๕. รู้จักสลากที่ควรจับ/ไม่ควรจับ			
			

กัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีรับบอนุวาทาธิกรณ์

หัวข้อ		รายละเอียด																	
๑. มุลเหตุ :		ภิกษุทุกศีลในหมู่สงฆ์ได้ประพฤติล่วงละเมิดพระวินัยแล้วไม่ยอมรับ																	
๒. ประเภทแห่งการโจท : มี ๒ ประเภท		๑. โจทด้วยปรารภณาดี ๒. โจทด้วยปรารภณาเลว																	
๓. เรื่องมีมูล ๓ ประการ :		๑. ได้เห็นมาเอง ๒. ได้ยินมาเอง หรือผู้อื่นบอก + เชื่อว่าจริง ๓. รังเกียจโดยอาการ (สงสัย)																	
๔. ภิกษุผู้ตัดสินธรรมคดี : ต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ		๑. เป็นกาลอันสมควร ๒. เป็นเรื่องจริง หรือแน่ใจว่าจริง ๓. ประกอบด้วยประโยชน์ ๔. จักได้ภิกษุผู้เคยเห็นกัน เคยคบกัน เข้าเป็นฝ่าย โดยธรรมวินัย ๕. ไม่ก่อความแตกแห่งสงฆ์																	
๕. ภิกษุผู้จะเป็นโจทก์ :		ต้องตั้งในธรรม ๕ ประการ คือ ทำไว้ในใจอีก ๕ ประการ คือ																	
		๑. จักพูดโดยกาละ - ไม่พูดโดยอกาละ ๑. ความการุญ ๒. จักพูดแต่คำจริง - ไม่พูดคำเท็จ ๒. ความมุ่งประโยชน์ ๓. จักพูดแต่คำสุภาพ - ไม่พูดคำหยาบ ๓. ความเอ็นดู ๔. จักพูดแต่คำที่ประกอบด้วยประโยชน์ ๔. ความออกจากอาบัติ - ไม่พูดคำไร้ประโยชน์ ๕. ความทำวินัยเป็นเบื้องต้น ๕. จักมีเมตตาจิตพูด - ไม่พูดเพราะเพ่งโทษ																	
๖. การโจท : มี ๒ อย่าง		๑. ด้วยกาย → แสดงอาการไม่นับถือว่าเป็นภิกษุ / การยื่นหนังสือกล่าวหา ๒. ด้วยวาจา → กล่าวคำโจท : ระบุวัตถุถือเป็นการโจทเพราะอาจรู้ถึงอาบัติ																	
๗. ผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ : มี ๓ ประการ คือ		๑. สงฆ์ กรณีเป็นเรื่องสำคัญ ๒. คณะ กรณีเป็นเรื่องไม่สำคัญ → อุพพาธิกา ๓. บุคคล กรณีเป็นเรื่องเล็กน้อย																	
๘. องค์ของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจฉัย มี ๗ ประการ คือ		๑. พึงเป็นผู้เจียมตน ๒. พึงเป็นผู้รู้จักนั่ง ๓. ไม่นั่งเบียดพระเถระ ๔. ไม่นั่งกีดกันภิกษุอ่อนกว่า ๕. พึงนั่ง ณ อาสนะอันสมควร ๖. ไม่ควรพูดเรื่องต่างๆ ๗. พึงรักษาอุษณียภาพ นั่ง นั่ง																	
		Note : ถ้าไม่ขอโอกาสก่อนโจท(กล่าวหา) ต้องอาบัติทุกกฏ																	
๙. จำเลย : พึงตั้งอยู่ในธรรม ๒ ประการ		๑. ให้การตามความเป็นจริง ๒. ไม่ขุนเคือง																	
		กรณีแห่งการระงับอธิกรณ์ตามคำสารภาพของจำเลย และพยาน <table><tr><td>จำเลยสารภาพ</td><td>คำพยาน</td><td colspan="2">ระงับด้วยสมณะ ๒ คือ</td></tr><tr><td rowspan="2">เป็นธรรม</td><td rowspan="2">ไม่มี</td><td>๑. สัมมุขาวินัย</td><td>พร้อมหน้าสงฆ์</td></tr><tr><td>๒. ปฏิญญาตกรณี</td><td>ปรับอาบัติตามคำสารภาพ</td></tr><tr><td rowspan="2">ไม่เป็นธรรม</td><td rowspan="2">เป็นธรรม</td><td>๑. สัมมุขาวินัย</td><td>พร้อมหน้าสงฆ์</td></tr><tr><td>๒. ตัสสปาปิยสิกา</td><td>เพิ่มโทษจากอาบัติที่ต้องแล้ว</td></tr></table> ถ้าจำเลยปฏิเสธ ผู้พิจารณาคดีพึงซักถามโจทก์ถึงเรื่องต่างๆ คือ ๑. เรื่องที่จำเลยทำถึงวิบัติ ๒. รูปพรรณของผู้ทำ อิริยาบถ และอาการกำลังทำ ๓. วัน-เดือน-ปี-เวลา ที่ทำ ๔. สถานที่ และทิศที่ทำ ๕. ชื่อผู้บอกและเหตุให้บอก ประกอบกับ กาลและสถานที่ที่บอก ๖. อาการทำให้เกิดรังเกียจ อันได้เห็นหรือได้ฟัง		จำเลยสารภาพ	คำพยาน	ระงับด้วยสมณะ ๒ คือ		เป็นธรรม	ไม่มี	๑. สัมมุขาวินัย	พร้อมหน้าสงฆ์	๒. ปฏิญญาตกรณี	ปรับอาบัติตามคำสารภาพ	ไม่เป็นธรรม	เป็นธรรม	๑. สัมมุขาวินัย	พร้อมหน้าสงฆ์	๒. ตัสสปาปิยสิกา	เพิ่มโทษจากอาบัติที่ต้องแล้ว
จำเลยสารภาพ	คำพยาน	ระงับด้วยสมณะ ๒ คือ																	
เป็นธรรม	ไม่มี	๑. สัมมุขาวินัย	พร้อมหน้าสงฆ์																
		๒. ปฏิญญาตกรณี	ปรับอาบัติตามคำสารภาพ																
ไม่เป็นธรรม	เป็นธรรม	๑. สัมมุขาวินัย	พร้อมหน้าสงฆ์																
		๒. ตัสสปาปิยสิกา	เพิ่มโทษจากอาบัติที่ต้องแล้ว																

หัวข้อ		รายละเอียด			
๑๐. ลักษณะคำพยาน :		เบิกความสมโดย		สันนิษฐาน	
		ใจความสำคัญ	พลความอันไม่สำคัญ	ควรฟัง	ไม่ควรฟัง
๑.๑ เห็นสมควรด้วย		✓	✓	✓	
๑.๒ เห็นเทียบเคียงได้กับเห็น		✓	✗	✓	
๑.๓ เห็นแย้งกัน (ขัดแย้งกัน)		✗	✓		✓
๑.๔ คำพยานฝ่าหมาก		✗	✗		✓
๑๑. การพิจารณาและสันนิษฐานของสงฆ์		คำกล่าวหาของ		คำพยาน	
		โจทก์	จำเลย	โจทก์	จำเลย
	๑	ไม่เหมือนกันเลย		- ไม่ควรฟัง	
	๒	ไม่มีมูล			- ปรับอาบัติโจทก์ตามฐานะ - ระวังด้วยสัมมุขาวินัย
	๓		คำให้การต่างจากพยาน	คำให้การต่างจากจำเลย	- ไม่ควรฟัง - ปรับตามค่าของโจทก์ - ระวังด้วยสัมมุขาวินัย+ดัสสปาปิยสิกา
๑๒. เมื่อภิกษุผู้พิจารณาคดีแถลงแก่สงฆ์แล้ว สงฆ์ย่อมมีฐานะ ๒ อย่าง คือ				๑. สอดส่อง ๒. รับรอง	
๑๓. ติฎฐาวิกัมม :		การทำความเห็นให้แจ้งใน		๑. อาบัติ ๒. อาบัติที่เป็นเทศนาคามินี (ปลงได้) ๓. ในอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๔. ในสำนักสมานสังวาส ๕. ในสำนักของผู้ตั้งอยู่ในสีมาเดียวกัน ๖. ในสำนักของผู้เป็นปกติตตะ	
มี ๘ ประการ คือ - การทำความเห็นให้แจ้ง - เป็นการแสดงความเห็นแย้ง - ขี้แฉงความเห็นร่วมด้วย - เป็นการสวนตัว - แต่ไม่ได้กล่าวคัดค้าน				๗. พร้อมกัน ๔ หรือ ๕ รูป ๘. ด้วยนึกในใจ	
๑๔. ปฏิโกสนา :		การกล่าวค้านจ้งๆ			
๑๕. ดัสสปาปิยสิกา :		กิริยาที่ทำด้วยความที่ผู้นั้นเป็นผู้ลามก → ให้การกวณ			
	๑. มี ๒ นัย :				
	๑.๑ โดยสมถวิธี = การปรับโทษจำเลยผู้กระทำการละเมิดแล้วไม่รับสารภาพ				
	๑.๒ โดยนิคหวิธี = การลงโทษ โดยเพิ่มโทษขึ้นอีกส่วนหนึ่งจากเดิม				
	๒. ลักษณะการให้การที่ไม่เป็นที่พอใจ				
		๒.๑ ให้การกลับไปกลับมา			
		๒.๒ ปฏิเสธแล้วกลับปฏิญาณ ปฏิญาณแล้วกลับปฏิเสธ			
		๒.๓ พุดถลากไถล เพื่อกลบเกลื่อนข้อที่ถูกซักถาม			
		๒.๔ พุดมสาซึ่งๆหน้า			
๑๖. ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทก์ไม่ได้		- ถ้อยคำของอนุปลัมบัน เพราะสังวาสต่างกัน - ในพระวินัย : ในอนินยต ลิขาทที่ ๑ "ฟังโจทก์ที่สงฆ์จะนิคหะขึ้นก่อน จากนั้นให้เธอให้การแล้วค่อยปรับอาบัติ"			
๑๗. อธิกรณ์ที่อุทธรณ์		สงฆ์วินิจฉัย	รัฐวินิจฉัยใหม่	การปรับอาบัติ	
ได้ → ไม่ได้ →		ไม่เป็นธรรม เป็นธรรม	→ →	ไม่เป็นอาบัติ ปาจิตตีย์(ลิขาทที่ ๓ แห่งสปปาณวรรค)	
๑๘. วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์ด้วยไม่ต้องพิจารณา		กรณี		ระงับด้วย	
มี ๒ อย่าง คือ		๑. จำเลยมีสติสมบูรณ์ (พระอรหันต์) ๒. จำเลยถูกโจทก์ในเรื่องทำในคราวเป็นบ้า		สติวินัย อมุพฺพหวินัย(ญัตติจตุตถกรรม) (ในคราวแรกจัดสัมมุขาวินัยเข้าด้วย)	
๑๙. โทษแห่งอนุวาทาธิกรณ์		โทษ			
		๑. จักทำให้เสียศีลสามัญญตา และ ติฎฐิสามัญญตา ๒. จักทำให้เสียสามัคคี		เป็นนานาสังวาส → เกิดนิกายต่างๆ	

คุณสมบัติของโจทก์	คุณสมบัติของจำเลย
๑. ฟังฟังคำวินิจฉัยของสงฆ์โดยเคารพ	๑. ฟังมีสมณสัญญา
๒. ไม่ได้รื้อเอาแต่ใจตัว	๒. ฟังเกรงอาชญาสงฆ์
	๓. ฟังให้การตรงๆ อย่าแก้ตัวด้วยคำเท็จ

กัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีรับอาบัติตาภิภัก

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ความหมาย :	อาบัติที่ภิกษุต้องเข้าแล้ว จำต้องทำคืน คือ จำต้องปลดเปลื้องเสีย
๒. การแก้ไข : มี ๒ วิธี คือ	๑. การอยู่กรรม = อาบัติสังฆาติเสส ๒. การปลงอาบัติ = ถูล้างจัย - ทพาสิต
๓. วิธีรับครุภัก : ด้วยฐานวิธี คือ การประพาดิวัตร ๔ อย่าง คือ	๑. ปริวาส = อยู่ให้ครบวันที่ปกปิดอาบัติ ๒. มานัต = นบราตรี (ครบ ๖ ราตรี) ๓. อัพภาน = การเรียกเข้าหมู่ ๔. ปฏิกัสนา = กิริยาชักเข้าหาอาบัติเดิม (ต้องอาบัติเดิมซ้ำอีก ต้องเริ่มใหม่)
๔. จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม :	๑. สงฆ์จตุรวรรค = ๔ รูป → ให้ปริวาส ให้มานัต และปฏิกัสนา ๒. สงฆ์วิสดิวรรค = ๒๐ รูป → ให้อัพภาน
Note :	- กรรมทั้งหมดในฐานวิธีนี้ ใช้ ญัตติจตุตถกรรม ทั้งนี้

ปริวาส					
๑. ฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ปกปิด		๑. ฟังอยู่ปริวาสสิ้นวันที่จงใจปกปิด ๒. ฟังประพฤติมานัตตามระเบียบ ๓. ถึงขออภัยภณกะสงฆ์ ๒๐ รูป			
๒. ลักษณะปิดอาบัติ : มี ๕ คู่	๑. เป็นอาบัติ	และรู้ว่าเป็นอาบัติ	ถ้ายังสงสัยไม่แน่ใจ ยังไม่เข้าลักษณะ		
	๒. เป็นปกตัตตะ	และรู้ว่าเป็นปกตัตตะ	เป็นปกตัตตะ + ไม่ถูกลงอุกเขปนียกรรม		
	๓. ไม่มีอันตราย	และรู้ว่าไม่เป็นอันตราย			
	๔. อาจอยู่	และรู้ว่าอาจอยู่	สามารถไปถึงถิ่นของภิกษุผู้อยู่ใกล้ที่สุด		
	๕. ใครจะปิด	และปิดไว้	กำหนดด้วยอรุณขึ้น		
๓. ภิกษุผู้รับบอกอาบัติ :		ภิกษุผู้ควรรับบอกอาบัติ :		ภิกษุผู้ไม่ควรรับบอกอาบัติ :	
		๑. ภิกษุที่เป็นสมานสังวาสแห่งกันและกัน ๒. ไม่ใช่ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม		๑. ภิกษุที่เป็นนานาสังวาส ๒. ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม	
๔. ปริวาส ๓ ชนิด :					
ปริวาส ๓ ชนิด ปฏิจันนปริวาส สโมธานปริวาส สหัตถนปริวาส	ชนิด	รายละเอียด			
	๑. ปฏิจันนปริวาส	: ปริวาสเพื่อครุภักดีที่ปกปิดไว้			
	๒. สโมธานปริวาส	: ปิดไว้ต่างจำนวนกัน			
	: มี ๓ อย่าง คือ	ต้องอาบัติ			อยู่ปริวาส
		จำนวนครั้ง	จำนวนอาบัติ	วันปกปิด	จำนวนวัน
	๒.๑ โอธานสโมธาน	>๑	๑	เท่ากัน	เท่าวันที่ปกปิด ๑ ตัว
	๒.๒ อัคคสโมธาน	>๑	๑	ไม่เท่ากัน	เท่าจำนวนวันที่มากที่สุด
	๒.๓ มิสสกสโมธาน		>๑	บางตัวเท่า	เท่าจำนวนวันที่มากที่สุด
				บางตัวไม่เท่า	
	๓. สหัตถนปริวาส	: อยู่ไปจนกว่าจะเห็นว่าบริสุทธิ์			
๓.๑ จุฬสหัตถนปริวาส	= สำหรับจำนวนอาบัติ และจำนวนราตรีที่พอจำได้				
๓.๒ มหาสหัตถนปริวาส	= สำหรับจำนวนอาบัติ และจำนวนราตรีที่พอจำไม่ได้เลย				
Note :					
		- สัมพหุลา = สำหรับผู้จำจำนวนอาบัติไม่ได้ ถึงขอปริวาสประมวลเข้าเป็นสัมพหุลา - สโมธานปริวาส หากต้องการอยู่เพิ่ม ต้องบอกแก่สงฆ์ให้สวดเพิ่มให้ - สหัตถนปริวาส ไม่มีกำหนดวัน ขอคราวเดียวอยู่ได้ตลอดไปจนกว่าจะเห็นว่าบริสุทธิ์			

ปริวาส(ต่อ)

๕. เครื่องกะ

: สำหรับผู้จำจำนวนราตรีไม่ได้ มี ๒ อย่าง คือ

๖. บทสวดมนต์-เก็บปริวาส	บาลี	คำแปล
๖.๑ คำเก็บปริวาส	" วุตตํ นิกุชิปามิ, ปาปริวาสํ นิกุชิปามิ "	ข้าพเจ้าเก็บวัตร, ข้าพเจ้าเก็บปริวาส
๖.๑ คำสมาทานปริวาส	" ปริวาสํ สมาทียามิ, วุตตํ สมาทียามิ "	ข้าพเจ้าขึ้นปริวาส, ข้าพเจ้าขึ้นวัตร
๗. รัตติเจตแห่งปริวาสสิกขา :	๑. สหवास = อยู่ร่วม	(เหมือนมานัตตจาริกสิกขา)
มี ๓ อย่าง คือ	๒. วิปวาโส = อยู่ปราศ	(ปราศจากสิกขารูปเดียว)
	๓. อนาโรจนา = ไม่บอก	(เหมือนมานัตตจาริกสิกขา แต่ไม่ต้องบอกทุกวัน)
๘. วัตรของปริวาสสิกขา :	เหมือนมานัตตจาริกสิกขา เว้นแต่ไม่ต้องบอกทุกวัน จะไปไหนต้องบอกสงฆ์ และต้องมีปกติตติสิกขาอย่างน้อย ๑ รูปไปด้วย	

มานัต

๑. มานัตตจาริกโก		= ผู้ประพฤติมานัต (พ้นจากความเป็นภิกษุปกติตตะ)	
๒. รัตติเจท :		๑. สหवास	อยู่ร่วม : อยู่ร่วมชายคาเดียวกับปกติตติภิกษุ
= การขาดราตรีแห่งมานัต		๒. วิปวาโส	อยู่ปราศ : อยู่ในอาวาสที่ไม่มีสงฆ์เป็นเพื่อน
= มี ๔ อย่าง		๓. อนาโรจนา	ไม่บอก : ไม่บอกมานัตทุกวัน+ ไม่บอกแก่ปกติตติภิกษุ ผู้ยังไม่ได้อบอกในวันนั้น
		๔. จูเน คณะ จรณํ	ประพฤติ : ประพฤติในอาวาสที่มีปกติตติภิกษุ ในขณะพระสงฆ์ ไม่ครบจำนวนสงฆ์ (<๔ รูป)
๓. อาวาสที่เหมาะสม สำหรับประพฤติมานัต		๑. ในอาวาสนั้นมีภิกษุน้อย แต่ครบจำนวนสงฆ์	
: ประกอบด้วยลักษณะ ๔ ประการ		๒. ตั้งอยู่ห่างจากการไปมาของภิกษุอื่น	
		๓. มีภิกษุมหาพอรู้ได้	
		๔. มีกุฏิเดียวที่จะอยู่ได้ตามลำพัง	
			
๔. ข้อห้าม		: ไม่ให้ยินดีรับกิจการของปกติตติภิกษุ ๑๑ อย่าง คือ	
ของมานัตตจาริกภิกษุ		๑. การอภิวาท	๖. การนำที่นอนมาให้
		๒. การลูกรับ	๗. การล้างเท้า
		๓. การทำอภัยขลิกรรม	๘. การตั้งตั้งรองเท้า
		๔. การทำสามิภิกกรรม	๙. การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า
		๕. การนำอาสนะมาให้	๑๐. การรับบาตรจีวร
			๑๑. การอุทลึงให้ในเวลาอาบน้ำ
Note :		มานัตตจาริกภิกษุล่วงละเมิดในข้อเหล่านี้ ปรับอาบัติทุกกฏ แต่ทรงอนุญาตให้มานัตตจาริกภิกษุทำกิจเหล่านี้ เป็นคู่กันตามลำดับพรรษาแก่-อ่อน	
๕. ทรงอนุญาตกิจ ๕ อย่าง :		ให้มานัตตจาริกภิกษุทำตามลำดับพรรษาแก่กันและกัน แม้กับปกติตติภิกษุ	
		๑. อุโปสโก	= การทำอุโบสถ
		๒. ปวารณา	= การปวารณา
		๓. วสสิกสาฎิกโก	= การรับผ้าวัสสิกสาฎก
		๔. โอโณชนํ	= การสละวัตร
		๕. กัตตํ	= การรับกัต ตามลำดับพรรษาได้อยู่
๖. รัตตเกท :		ความแตกแห่งวัตร	= การละเลยวัตรซึ่งเป็นหน้าที่ ปรับอาบัติทุกกฏ

๗. เนื้อความแห่งวัดร ๑๐ หมวด

หมวดที่	เนื้อความ	รายละเอียด
๑	ห้ามไม่ให้ทำการในหน้าที่ของพระเถระ	การให้อุปสมบท, ให้นิสัย, มีสามเณรไว้อุปฐาก ฯลฯ
๒	ให้ตั้งอยู่ในความระมัดระวัง	ไม่ต้องอาบัติซ้ำ หรือ เพิ่มอีก
๓	ห้ามมิให้ถือสิทธิ์แห่งปกติตติภิกขุ	ห้ามติกรรม-ติภิกษุทั้งหลาย, ไม่พึงห้ามอุโบสถ
๔	ห้ามสิทธิอันจะพึงถือเอาโดยลำดับพรรษา	ให้พอใจในลำดับสุดท้าย
๕	ห้ามมิให้เช็ดตัวและให้ระวังเพื่อเป็นอย่างนั้น	ห้ามประสมณะ และปัจฉาสมณะ
๖	ให้บอกประจาน	
๗	ห้ามวิปवास 	อยู่ปราศจากสงฆ์ แยกเป็น ๓ ตอน ๑. ห้ามไปในถิ่นอันหาภิกษุไม่ได้ ๒. มีภิกษุแต่เป็นนานาสังวาส ๓. ให้ไปเฉพาะถิ่นที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส แตกออกเป็น ๓ วาระ ๑. อาวาส ๒. ถิ่นมิใช่อาวาส ๓. ทั้งถิ่นที่ออกไปและไปสู
๘	ห้ามสมโภชกับปกติตติภิกขุ → เป็นรัตติเลท	สมโภช : ๑. ห้ามนั่งอาสนะเดียวกับปกติตติภิกษุ
๙	ให้แสดงสามัคคีธรรมแก่ปกติตติภิกษุ + ห้ามสมโภช	๒. ห้ามจงกรมเดียวกับปกติตติภิกษุ
๑๐	ห้ามสมโภชกับภิกษุผู้ประพฤติฐานวินัยด้วยกัน	แต่มีข้อให้แสดงสามัคคีธรรมแก่เธอทั้งหลาย
Note :	- วัดสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ ท่าน ปรับอาบัติทุกกฎ แก่ผู้ละเมิด โดยฐานะละเมิดวัด (วัดตเถท) - อพุทธานารโ = ผู้ควรอัพทาน : มานัตตจาริกภิกษุ ผู้ประพฤติมานัตครบกำหนดแล้ว พึงขออัพทาน ในสำนักสงฆ์วิสดิวัตร (๒๐ รูป)	

ฐานวินัย : ปกิณกะ					
๑. อันตราบัติ 	: อาบัติที่ต้องระหว่างประพฤติฐานวินัย → ต้องกลับประพฤติฐานวินัยนั้นตั้งต้นใหม่ (มุลายปฏิกัสนา)				
	: อันตราบัติที่ภิกษุจะพึงต้อง มี ๔ อย่าง คือ				
	ต้องอันตราบัติในช่วงเวลาที่	ฐานวินัยสำหรับอันตราบัติ : พึงขอ			
		ปฏิกัสนา	ปริวาส	มานัต	สโมธานปริวาส
	๑. กำลังประพฤติมานัต	✓		✓	
	๒. กำลังประพฤติปริวาส	✓	✓	✓	
	๓. อยู่ปริวาสแล้ว กำลังประพฤติมานัต	✓		✓	
๔. กำลังอยู่ปริวาส อยู่ปริวาสแล้ว ประพฤติมานัต ประพฤติมานัตแล้ว	✓			✓	
๒. ภิกษุผู้ควรให้ประพฤติฐานวินัยใหม่ : มี ๓ ประการ คือ	ประเภท		อุปสมบทใหม่		
	๑. ภิกษุผู้ประพฤติฐานวินัยอยู่ ยังไม่ทันเสร็จ ลาสิกขา		ต่อให้ครบจำนวนที่ค้างไว้		
	๒. ภิกษุผู้ต้องครุภาบัติแล้ว ลาสิกขาไป		ต้องประพฤติฐานวินัยใหม่		
	๓. ภิกษุ ๔ ประเภท ที่ต้องครุภาบัติหรือประพฤติฐานวินัยอยู่		เมื่อนายแล้ว		
	๓.๑ ภิกษุบ้า		เหมือนข้อ ๑ หรือ ๒		
	๓.๒ ภิกษุอาพาธถึงเพื่อ				
	๓.๓ ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนาถล่ำถึงไม่มีสติสัปชัญญะ				
๓.๔ ภิกษุถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม					
ลักษณะอย่างนี้ อาปัติตติภิกษุ ะจับด้วยสมณะ ๒ ประการ คือ					
๑. สัมมุขาวินัย = พร้อมหน้า (ครบองค์ ๔)					
๒. ปฏิญญาตติภิกษุ = ทำตามที่รับเป็นสัตย์					

วิธีระงับลูกาบัติด้วยดินวัดถาวรวินัย

ด้วยการให้ประณิประนอมกัน หรือ ให้แล้วๆกันไป

๑. ใช้เมื่อมีเหตุ ๒ ประการ คือ	๑. ภิกษุทั้งหลายมากด้วยกัน เกิดทะเลาะวิวาทกัน ๒. ถ้าปรับให้กันและกันแสดงอาบัติแล้วจะเกิดอธิกรณ์รุนแรงขึ้น → แตกแยกกัน	
๒. วิธีระงับ :	 ๑. ภิกษุทั้งหลายประชุมพร้อมเพรียงกันในที่แห่งเดียวกัน ๒. ภิกษุรูปหนึ่งถึงสวดประกาศขอมติสงฆ์ด้วย ญัตติกรรม เพื่อระงับอธิกรณ์ด้วยดินวัดถาวรวินัย ๓. ภิกษุรูปหนึ่งของฝ่ายหนึ่งถึงประกาศขออนุมัติเพื่อเป็น ผู้แสดงแทน ซึ่งอาบัติฝ่ายตน และของตน ๔. อีกฝ่ายก็ฟังทำ เหมือนกัน ๕. ต่างฝ่ายถึงสวดประกาศขออนุมัติสงฆ์ด้วย ญัตติหตุติกรรมวาจา แสดงอาบัตินั้นแทนฝ่ายของตน และของตนเอง ในท่ามกลางสงฆ์ด้วยดินวัดถาวรวินัย ๖. ภิกษุเหล่านั้น เป็นผู้พ้นแล้ว จากอาบัติเหล่านั้น	
๓. ข้อยกเว้นที่ไม่พ้นจากอาบัติ : มี ๔ ประการ	 ๑. เว้นอาบัติที่มีโทษล่า ๒. เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ ๓. เว้นผู้แสดงความเห็นแย้ง ๔. เว้นผู้ที่ไม่อยู่ในที่ประชุม	
๔. ระงับด้วยสมณะ ๒ ประการ	๑. สังฆาวันิย = พร้อมหน้า (ผู้แสดง & ผู้รับอยู่ต่อหน้ากัน + ครบองค์ ๔)	๒. ดินวัดถาวรวินัย = ประณิประนอม

สรุป

๑. อาบัติอธิกรณ์นั้นระงับด้วยสมณะ ๓ ประการ คือ	๑. สังฆาวันิย ๒. ปญญาตถกณะ ๓. ดินวัดถาวร	
๒. ภิกษุต้องอาบัติแล้วไม่ทำคืน เป็นเหตุให้เสื่อมเสีย ๒ อย่าง คือ	๑. เสียสัลลสามัญญตา ๒. แดกสามัคคี	
๓. เหตุแห่งการลงอุกเขปนียกรรม มี ๒ อย่าง คือ	๑. เพราะไม่ยอมรับว่าต้องอาบัติ ๒. เพราะไม่ยอมทำคืนอาบัติ	
๔. ภิกษุปฏิบัติเพื่อความตั้งอยู่ยั่งยืนแห่งพระธรรมวินัย ดังนี้	๑. ภิกษุพึงอยู่ในลัทธิธรรม ใคร่ความบริสุทธิ์ ๒. อาบัติที่ไม่ควรจะต้อง → อย่าต้อง อาบัติที่ต้องแล้ว → พึงทำคืนเสีย ๓. เป็นผู้มีศีลเสมอด้วยเพื่อนสหพรหมจารีทั้งหลาย	

กัณฑ์ที่ ๓๑

กิจจาธิกรณและวิธีระงับเนื่องด้วยนิคคะ

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. กิจจาธิกรณ มี ๔ อย่างคือ 	: เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วสงฆ์ต้องจัดทำโดยทำเป็นสังฆกรรมด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อความสงบเรียบร้อยในหมู่สงฆ์ ๑. อปโลกนกรรม : เพียงบอกกันในที่ประชุมสงฆ์ ๒. ญัตติกรรม : เพียงตั้งญัตติ ๓. ญัตติหุติกรรม : ตั้งญัตติ และสวดอนุสาวนาหนเดียว ๔. ญัตติจตุตถกรรม : ตั้งญัตติ และสวดอนุสาวนา ๓ หน
๒. หลักของผู้ปกครองหมู่ : มีองค์ประกอบ ๒ ประการ	๑. นิคคะ = การชม ๒. ปิคคะ = การยกย่อง
๓. ผู้ควรแก่นิคคะ มี ๒ พวก คือ	๑. ภิกษุ : ทำนิคคะกรรม ๖ อย่าง ๒. คฤหัสถ์ : ให้สงฆ์คว่ำบาตร
๔. นิคคะแก่ภิกษุผู้ประพฤติมิชอบ : มี ๖ อย่าง คือ	
๔.๑ ดัชช नियกรม	= ขู่(โจทใส่ร้ายภิกษุอื่น)
๔.๒ นิยสกรม	= ถอดยศ → ปรับให้ถือนิสัยใหม่(แม้ในสำนักภิกษุผู้อ่อนกว่า)
๔.๓ ปัพพาช नियกรม	= ขับไล่ → ทำแก่ภิกษุผู้ประทุษร้ายตระกูล (ประจบคฤหัสถ์+ประพฤติลามก → โจษจันทั่ว)
๔.๔ ปฏิสารณ नियกรม	= ให้สำนักผิด → ขอโทษ/ขอขมาโทษคฤหัสถ์
๔.๕ ลุกเขป नियกรม	= ยกเสียจากหมู่ → ยกออกจาก การสมโภช กับสงฆ์
๔.๖ ตัสสปาปิยสิการม	= ลงโทษภิกษุผู้ให้การกลับกรอก(จำเลยให้การเท็จ)

๑. ดัชช नियกรม	
๑. วิธีการทำ	๑. ฟังโทษภิกษุนั้นขึ้นก่อน ๒. ฟังให้เธอให้การ ๓. ปรับอาบัติเธอ ๔. ภิกษุผู้ฉลาดรูปหนึ่ง ฟังสวดประกาศความและการทำดัชช नियกรมแก่เธอ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา
๒. ลักษณะกรรมอันเป็นธรรม มีดังนี้	๑. ทำต่อหน้าภิกษุนั้น : ถามก่อนแล้วจึงทำ → ทำตามปฏิญญา ๒. ทำเพราะต้องอาบัติ : อาบัตินั้นเป็นเทศนาคามินี+ยังไม่แสดง ๓. โจทก่อนแล้วจึงทำ : ให้การก่อนแล้วจึงทำ → ปรับอาบัติแล้วจึงทำ ๔. ทำโดยธรรม : สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ
๓. ภิกษุผู้ถูกลงดัชช नियกรม ประกอบด้วยองค์ ๓ คือ	๑. ผู้ทำอาธิกรณขึ้นในสงฆ์ ๑, เป็นพาล ๑, คลุกคลีด้วยคฤหัสถ์ ๑ ๒. มีวิบัติ ๓ : สิลวิบัติ ๑, อาจารย์วิบัติ ๑, ทัฏฐวิบัติ ๑ ๓. กล่าวติเตียนพระพุทธรูป ๑, พระธรรม ๑, พระสงฆ์ ๑
๔. วัตรสำหรับภิกษุผู้ถูกลงดัชช नियกรม ดังนี้	
๔.๑ ไม่พึงทำหน้าที่ของพระเถระ : มีการให้อุปสมบท เป็นต้น ๔.๒ ให้ตั้งอยู่ในความระมัดระวัง : ไม่พึงต้องอาบัตินั้น หรืออาบัติอื่นๆอีก ไม่พึงติกรรม หรือติภิกษุที่ลงโทษตน ๔.๓ ห้ามมิให้ถือสิทธิ์แห่งปกติตติภิกษุ : มีการห้ามอุโบสถ เป็นต้น	
๕. ดับบัญญัติ	: พระปณชุกะ และ พระโลหิตกะ (พวกภิกษุฉัพพัคคีย์)
๖. วิธีระงับดัชช नियกรม	๑. ภิกษุผู้ถูกลงดัชช नियกรม ถึงห่มผ้าเจวียงป่าเข้าไปหาสงฆ์ ๒. ไหว้เท้าภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวคำขอระงับกรรมนั้น ๒ ครั้ง ๓. ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ ถึงประกาศบรรยายความต่อสงฆ์ และการที่สงฆ์ระงับกรรมนั้นแก่เธอ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา

๒. นิยสกรรม	
๑. วิธีระงับกรรม	: เหมือนดัชชนิยกรรม
๒. ดันบัญญัติ	: พระเสยยะ

๓. ปิพพาทนิยกรรม	
๑. วิธีทำกรรม และระงับกรรม	: เหมือนดัชชนิยกรรม ต่างที่กรรมวาจา
๒. ลักษณะเป็นเหตุทำกรรม	: มี ๔ ประการ คือ ๑. เล่นคะนอง ๒. เล่นอนาจาร ๓. ลบหล้างพระบัญญัติ ๔. มิฉะฉิน ทำได้ ๓ ทาง คือ
๓. ดันบัญญัติ	: พระอัสสชิ กับ พระปณิพพสุกะ (พวกภิกษุฉัพพัคคีย์)

๔. ปฏิสารณียกรรม	
๑. เหตุ	: ภิกษุปากกล้า ด่าว่าคฤหัสถ์ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสพระพุทธศาสนา เป็นทายาททายิกา
๒. วิธีทำกรรม	: เหมือนดัชชนิยกรรม ต่างกันที่กรรมวาจา ถ้าภิกษุผู้ถูกลงปฏิสารณียกรรมไม่อาจไปขอขมาโทษคฤหัสถ์ได้เองตามลำพัง ฟังสมมติภิกษุรูปหนึ่งเป็น อนุทูต ติดตามไปด้วย
๓. วิธีสมมติอนุทูต : มี ๒ อย่าง	๑. ให้ภิกษุนั้นรับ ๒. ประกาศแก่สงฆ์ ด้วยญัตติทุติยกรรม
๔. หน้าที่ของอนุทูต	๑. ช่วยพูดไกลเกลี่ยให้เป็นการส่วนตัว หรือในนามของสงฆ์ ๒. รับอาบัติของภิกษุนั้น แสดงต่อหน้าคฤหัสถ์ ๓. จัดให้ภิกษุนั้น ขอขมาโทษคฤหัสถ์
๕. ลักษณะแห่งเหตุทำปฏิสารณียกรรม มี ๒ หมวด คือ	
หมวดที่ ๑	หมวดที่ ๒
๑. ขวนขวายเพื่อมิใช่ลาก แห้งคฤหัสถ์	๑. พุดติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. ขวนขวายเพื่อมิใช่ประโยชน์ แห้งคฤหัสถ์	๒. พุดติเตียนพระธรรม
๓. ขวนขวายเพื่ออยู่ไม่ได้ แห้งคฤหัสถ์	๓. พุดติเตียนพระสงฆ์
๔. ด่าว่าเปรยปรายเขา ด้วยประการต่างๆ	๔. พุดกดเขา พุดข่มเขา
๕. ยุยงให้เขาเกิดความแตกแยกกัน	๕. ทำความลับที่มีความเป็นธรรมแก่เขาให้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง (ให้การเท็จ)
๖. ลักษณะเป็นเหตุให้ระงับกรรม วัตร และวิธีระงับกรรม	: เหมือนกับกรรมอื่นๆ
๗. ดันบัญญัติ	: พระสุธรรม ผู้ดำจิตตคฤหนิติ

๕. อุกเขปนียกรรม	
๑. นิคคหกรรมนี้สงฆ์พึงทำแก่ภิกษุผู้ทำความผิด ๓ สถาน คือ ๑.๑ ในเพราะไม่เห็นอาบัติ ๑.๒ ในเพราะไม่ทำคินอาบัติ ๑.๓ ในเพราะไม่สละทิฏฐิอันชั่ว ๒. วัตร ๒.๑ ไม่พึงลุก-รับ-กราบ-ไหว้ ๒.๒ ไม่พึงยังภิกษุให้แตกกัน ๒.๓ พึงคบพวกภิกษุและศึกษาสิกขาบท ๒.๔ ไม่พึงอยู่ร่วมกับปกตัตตะภิกษุ	
๓. ดันบัญญัติ	: ต้องเพราะ ไม่เห็นอาบัติ + ไม่ทำคิน : ต้องเพราะ ไม่สละทิฏฐิ ชั่ว = พระฉันนะ = พระอริฏฐะ
Note :	อุกเขปนียกรรมนี้ เป็นการลงโทษภิกษุอย่างรุนแรง

๖. ตัสมปาปิยสิกากรรม

๑. วิธีทำกรรม ลักษณะกรรมที่เป็นธรรม และวัตร : เช่นเดียวกับกรรมต่างๆ

๒. ตันบัญญัติ : พระอุปัชฌาย์ (พวกภิกษุเจ้าฟ้าศักดิ)

๗. การคว่ำบาตรและหยายบาตร

- = เป็นนิคหะ แก่คฤหัสถ์ผู้ประพฤติมิชอบต่อพระรัตนตรัย
- = การไม่ให้ไปคบค้าสมาคมด้วย โดยมีลักษณะ ๓ ประการ คือ

๑. ไม่รับนิคมทาต

๒. ไม่รับนิมนต์

๓. ไม่รับไทยธรรม

๑. สงฆ์พึงทำแก่คฤหัสถ์ผู้ประกอบด้วยโทษ ๘ ประการ คือ

๑. ขวนขวายเพื่อมิใช่ลาภ แห่งภิกษุทั้งหลาย
๒. ขวนขวายเพื่อมิใช่ประโยชน์ แห่งภิกษุทั้งหลาย
๓. ขวนขวายเพื่ออยู่ไม่ได้ แห่งภิกษุทั้งหลาย
๔. ต่ำเปรียบเปรยภิกษุทั้งหลาย
๕. ยุยงภิกษุทั้งหลายให้แตกกัน
๖. กล่าวติเตียนพระพุทธรูป
๗. กล่าวติเตียนพระธรรม
๘. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ตันบัญญัติ : พระเจ้าวรมลลิจจวิ

ที่ภิกษุเมตตียะและภุมมชะ ชักนำให้ใส่ความ พระทัฬหะมัลลบุตรว่าเป็นชู้กับภรรยาของตน

๒. วิธีคว่ำบาตร

๑. ประชุมสงฆ์
๒. สวดประกาศบรรยายความ และการที่สงฆ์ทำกรรมนั้นแก่เธอ
๓. ห้ามมิให้ภิกษุคบหาคฤหัสถ์คนนั้น

(ใครละเมิดข้อห้าม → ลงโทษฐานสมคบกับคฤหัสถ์ด้วยการคบหาอันไม่สมควร)

๓. วิธีหยายบาตร

๑. คฤหัสถ์ผู้นั้นถึงหมั้นเจวียงปา(สีขาว)
๒. เข้าไปหาสงฆ์ ไหว้ภิกษุทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวคำขอการหยายบาตรต่อสงฆ์
๓. ภิกษุผู้ฉลาดสามารถรูปหนึ่ง พึงสวดประกาศต่อสงฆ์เพื่อหยายบาตร (อภัยโทษ) ให้แก่เขา
๔. ภิกษุทั้งหลายก็ทำการคบหาคฤหัสถ์คนนั้นได้อีก

สรุป

สงฆ์จะทำนิคหะต่อภิกษุหรือคฤหัสถ์ด้วยกรรม ๖ อย่างข้างต้น หรือด้วยกฎหมายคณะสงฆ์ก็ตาม ต้องอยู่ในธรรม ๓ ประการ คือ

๑. มัตตัญญูตา = ความเป็นผู้รู้ประมาณ
๒. กาลัญญูตา = ความเป็นผู้รู้กาล
๓. ปุคคัลญูตา = ความเป็นผู้รู้จักบุคคล

กัณฑ์ที่ ๓๒

สังฆเภท และ สังฆสามัคคี

สังฆเภท

= ความแตกแยกแห่งสงฆ์ → ไม่ยอมทำอุโบสถ ปวารณา หรือสังฆกรรมร่วมกัน
= สงฆ์ต้องครบ ๔ รูป ทั้ง ๒ ฝ่าย + ผู้ทำหน้าที่ประกาศให้จับสลากลงคะแนนชี้ขาดอีก ๑ รูป (เป็นรูปที่ ๙)

สังฆราชินี

= ความร้าวรานแห่งสงฆ์ → มีความเห็นไม่ลงรอยกัน + ประพฤติไม่เสมอกัน
แต่ยังไม่ถึงกับแยกทำอุโบสถ ปวารณา และสังฆกรรม

สังฆสามัคคี

= ความพร้อมเพรียงแห่งสงฆ์ → มูลเหตุแห่งความตั้งมั่นและความยั่งยืนแห่งพระศาสนา

สังฆเภท

๑. บุคคลผู้ทำสังฆเภท

: ต้องเป็นภิกษุเท่านั้น และต้องมีคุณสมบัติ ๓ ประการ คือ

๑. เป็นปกติตะ = ภิกษุโดยปกติ → ประกอบด้วย **ศีลสามัญญดา + ทัฬหีสามัญญดา**
๒. เป็นสมานสังวาส = การอยู่กินร่วมเสมอกัน มีความพร้อมเพรียง ทำสังฆกรรมร่วมกัน
๓. อยู่ในสีมาเดียวกัน = อยู่ในเขตกำหนดสงฆ์

๒. บุคคลผู้ไม่อาจทำสังฆเภท

: เป็นเพียงสนับสนุน มี ๖ ประเภท คือ

๑. ภิกษุณี
๒. นางสิกขมานา
๓. สามเณร
๔. สามเณรี
๕. อุบาสก
๖. อุบาสิกา

๓. สาเหตุที่ทำให้สงฆ์แตกแยกกัน

: มี ๒ ประการ คือ

๑. เสียทัฬหีสามัญญดา

• ความเห็นเรื่องธรรมเนียมต่างกัน → **วิวาทาธิกรณ์**

๒. เสียศีลสามัญญดา

• ความประพฤติไม่เสมอกัน → **เกิดความรังเกียจกัน**

๔. อาการที่สงฆ์จะแตกกันมี ๕ ประการ คือ

๑. ด้วยกรรม → ทำสังฆกรรม
๒. ด้วยอุทเทส → สวดปาติโมกข์
๓. กล่าวด้วยโวหาร → ตั้งญัตติ
๔. ด้วยอนุสาวนา → ประกาศด้วยกรรมวาจา
๕. ด้วยการให้จับสลาก → ให้ลงคะแนนชี้ขาด

๕. เหตุการณ์เกิดสังฆเภทในอดีต มี ๔ ครั้ง คือ

	ครั้งที่ ๑	ครั้งที่ ๒	ครั้งที่ ๓	ครั้งที่ ๔
๑. When	พุทธกาล	พุทธกาล	สมัยพระเจ้าอโศก	สมัยพระเจ้าวิภูคามนีอภัย
๒. Who	พระเทวทัตและพวก	พระวินัยธร-พระธรรมกถึก	เดียรถีย์	พวกภิกษุคณะมหาวีรหาร กับคณะอภัยคีรีวิหาร
๓. Where		วัดโฆสิตาราม นครโกสัมพี	วัดอโศการาม เมืองปาฏลิบุตร	
๔. What	ทูลขอวัดฤๅ ๕	น้ำชำระในเวจกุฎี	เดียรถีย์ปลอมบวช	คณะมหาวีรหารตั้งข้อรังเกียจ คณะอภัยคีรีว่าเป็นกุลทุสกะ
๕. How	ให้พระสารีบุตรไปตาม	ชาวมานไม่ใส่บาตร ทำตณณวัตรวินัย	กำจัดผู้มีความเห็นไม่ลงรอยกับพระโมคคัลลบุตร	

ฐานแห่งนानาสังวาส

๑. ออกไปเข้านิกายอื่นเอง
๒. ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม

ฐานแห่งสมานสังวาส

๑. กลับเข้าหมู่เอง
๒. สงฆ์รับอุกเขปนียกรรม

ความพร้อมเพรียงแห่งสงฆ์เกิดจากเหตุ ๒ ประการคือ

๑. **วิวาทาธิกรณ์** รับด้วยการตกลงกันเอง หรือยอมรับคำวินิจฉัยของสงฆ์/ภิกษุ
๒. **อาปัตตาธิกรณ์** → รับด้วยติณวัตรการวินัย

สังฆสามัคคี มี ๒ ประการ คือ

๑. สงฆ์ไม่วินิจฉัยเรื่องแล้วทำสามัคคี → **ไม่เป็นธรรม**
๒. สงฆ์วินิจฉัยเรื่องแล้วทำสามัคคี → **เป็นธรรม**

กัณฑ์ที่ ๓๓

ปกิณณกะ

๑. การลาสิกขา = การบอกคืนสิกขา
๒. นาสนา = ให้นิพทายเสีย (จับสึก)
๓. ทัณฑกรรม = การลงโทษสามเณรที่ทำผิดเล็กน้อย
๔. ประณาม = ชับไล่ / ไม่คบด้วย

การลาสิกขา

๑. การลาสิกขา = การบอกคืนสิกขา → กลับไปเป็นคฤหัสถ์
= ทำได้ ๒ แบบ คือ

ปฏิญญาตนต่อหน้า

๑. ภิกษุ
๒. คนอื่นที่มีไขภิกษุ

๒. คำปฏิญญา ๔ ประการ

๑. ลา		กลุ่มที่ไม่ใช่มนุษย์			กลุ่มที่เป็นมนุษย์		
		พระพุทธ	สิกขา	อุทเทส	อุปัชฌาย์	สัทธีวาทริก	สมานุปัชฌาย์
		พระธรรม	วินัย		อาจารย์	อันเดวาลิก	สมานาจริยกะ
		พระสงฆ์	ปาติโมกข์				สพรหมจารี
๒. ปฏิญญาตนเป็น		กลุ่มคนในศาสนา				กลุ่มคนนอกศาสนา	
		คฤหัสถ์	อุบาสก	อารามิก	สามเณร	เดียรธีย์	สาวกเดียรธีย์
๓. ปฏิเสธความเป็น		สมณะ					
	ศักยปุตติยะ						
๔. แสดงความไม่		ต้องการ					
		เกี่ยวข้องกับวัตถุเป็นเขตลาอย่างใดอย่างหนึ่ง					

๓. การปฏิญญาต้องทำเป็นกิจจลักษณะ คือ พร้อมด้วยองค์ ๕ คือ

องค์ ๕	รายละเอียด	หมายเหตุ
๑. จิต	: ทำด้วยตั้งใจเพื่อลาสิกขาจริงๆ	- ไม่นับการท่องเที่ยว หรือ กล่าวโดยอาการแสดงวินัยกลา
๒. กาล	: ปฏิญญาด้วยคำเด็ดขาด	- ไม่นับการรำพึง พูดถึงอดีตหรืออนาคต)
๓. ประโยค	: กล่าวปฏิญญาด้วยตนเอง	- การนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ → ทุกกฏ - การนุ่งห่มอย่างเดียรธีย์ → ถูกล้างจี้ - ข้าราชการ → ขาดจากความเป็นภิกษุ
๔. บุคคล	: ผู้ปฏิญญาเป็นคนปกติ	Note : แต่ถ้านุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์แล้วกลับไปอยู่บ้านแล้ว = กายประโยค → เป็นอันลาเช่นกัน
๕. ความเข้าใจ	: ผู้รับปฏิญญาเข้าใจคำนั้นทันที	- ไม่บ้า - ไม่เสียสติถึงเพ้อ - ไม่ใช่ผู้กระสับกระส่ายเพราะทุกขเวทนามถึงไม่รู้ตัว - ปฏิญญาด้วยภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจ (ต้องแปลบาลีด้วย) - ปฏิญญาต่อผู้ใดผู้หนึ่งต้องฟังเข้าใจ ถ้าผู้หนึ่งไม่เข้าใจแต่ผู้อื่นเข้าใจก็ใช้ได้

นาสนา ๓ (จับสึก)

๑. ภิกษุต้องปาราชิกแล้ว ยังปฏิญญาตนเป็นภิกษุ	๑. ลิงคานาสนา	= ให้นิพทายจาก	เพศ
๒. บุคคลผู้อุปสมบทไม่ขึ้น แต่ได้รับอุปสมบทแต่สงฆ์	๒. สัมภิกคานาสนา	= ให้นิพทายจาก	การกินร่วม
๓. สามเณรผู้ประกอบด้วยองค์ ๑๐ คือ	๓. สังฆานาสนา	= ให้นิพทายจาก	สังฆา

๑. เป็นผู้มักผลาญชีวิต
๒. เป็นผู้มักขโมย
๓. เสพเมถุน
๔. มักพูดปด
๕. ตีมนำเมา

๖. พุทธิตีเียนพระพุทธ
๗. พุทธิตีเียนพระธรรม
๘. พุทธิตีเียนพระสงฆ์
๙. เป็นมิชฉาภิฏฐิ
๑๐. ประทุษร้ายภิกษุณี(ข่มขืน)

๓. ทักษะกรรม

๑. ทำแกสามเณรผู้ประกอบด้วยองค์อันเป็นโทษ ๕ ประการ คือ

๑. ขวนขวายเพื่อมิใช่ลาภ แห่งภิกษุทั้งหลาย
๒. ขวนขวายเพื่อมิใช่ประโยชน์ แห่งภิกษุทั้งหลาย
๓. ขวนขวายเพื่ออยู่ไม่ได้ แห่งภิกษุทั้งหลาย
๔. ดำว่าเปรียบเปรยภิกษุทั้งหลาย
๕. ยุยงภิกษุทั้งหลายให้แตกกัน

๒. เหตุให้ถูกลงโทษกรรม

- ๒.๑ สามเณรผู้ประพฤติล่วงสิกขาบท ๕ ข้อเบื้องปลาย
- ๒.๒ สามเณรไม่มีความเอื้อเฟื้อในกิจวัตร ที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน

๔. ผู้มีหน้าที่ลงโทษกรรมแก่สามเณร

- ๔.๑ พระสงฆ์
- ๔.๒ ผู้ปกครอง (บุคคล)

๓. การลงโทษกรรม

- ๓.๑ การกักบริเวณ
- ๓.๒ กุศลวิวัฒน์

๔. ประณาม

๑. วิธีประณาม : มี ๒ วิธี

๑.๑ ประณามเป็นการสงฆ์ : มี ๔ อย่าง

๑. การทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุ ในเพราะ

๑. ไม่เห็นอาบัติ → ต้องแล้วไม่ยอมรับ
๒. ไม่ทำคืนอาบัติ → ต้องแล้วไม่ทำการออกจากอาบัติตามวิธีกัมม
๓. ไม่ละทิฏฐิบาป → เสียสัลลสามัญญตา

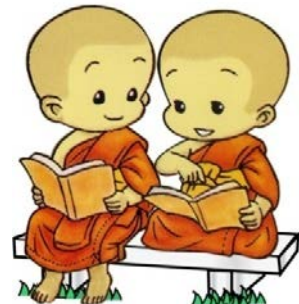
๒. การคว่ำบาตร : ทำแกอุบาสกผู้ประกอบด้วยองค์ซึ่งเป็นโทษ ๘ ประการ

๓. การลงพรหมทัณฑ์ : การลงโทษอย่างสูงสุด (โดยไม่ว่ากล่าวตักเตือนสั่งสอน)

๔. การไล่สามเณรออกจากหมู่ทั้งเพศ

๑.๒ ประณามเป็นการบุคคล : มี ๒ อย่าง คือ

๑. พระอุปัชฌาย์ : ประณามสัทธิวิหาริก ผู้ประพฤติมิชอบ
๒. พระอาจารย์ : ประณามอันเฒ่าสิก ผู้ประพฤติมิชอบ

๒. บุคคลที่ทรงอนุญาตให้ประณาม

๑. สหธรรมิก
๒. คฤหัสถ์

ภาคผนวก

ภิกษุณี

๑. วิธีอุปสมบทภิกษุณี :

๑. บรรพชาเป็นสามเณรี
๒. เมื่ออายุ ๑๘ ปีเต็มแล้วพึงขอสิกขมานา (๒ ปี)
๓. ขออุปสมบทต่อภิกษุณีสงฆ์และภิกษุสงฆ์

๒. สิกขาบทของภิกษุณี : มี ๒ ส่วน

๑. สาธารณสิกขาบท : เหมือนของภิกษุ
๒. อสาธารณสิกขาบท

๓. อาบัติ : มีครบ ๗ เหมือนภิกษุ

สิกขาบทปรับแรงกว่าทุกกฎ เว้นอุลลัจจัย สงเคราะห์เข้าเป็นปาติโมกข์

๔. สิกขาบทที่เป็นมูลเหตุ : มี ๘ เหมือนภิกษุ

๕. ภิกษุณีสงฆ์ต้องอาศัยภิกษุสงฆ์ในกิจดังนี้

๑. อุปสมบท
๒. ต้องจำพรรษาในอาวาสที่มีภิกษุ
๓. ต้องถามอุโบสถ และไปฟังโอวาทแห่งภิกษุสงฆ์ทุกกึ่งเดือน
๔. จำพรรษาแล้ว ต้องปวารณาในภิกษุสงฆ์
๕. การศึกษาธรรมวินัย ให้เรียนจากภิกษุ
๖. ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว ต้องประพฤติมานัตบิภษหนึ่งในสงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่าย
๗. เกิดอธิกรณ์ขึ้นต้องให้ภิกษุสงฆ์รับและปรับโทษผู้ผิด

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
และ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

- หมวด ๑ สมเด็จพระสังฆราช** : พระมหากษัตริย์แต่งตั้ง-ถอดถอน (มาตรา ๗)
- หมวด ๒ มหาเถรสมาคม** : สมเด็จพระราชาคณะเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง (มาตรา ๑๒)
: พระราชาคณะเป็นกรรมการโดยการแต่งตั้งจากสมเด็จพระสังฆราช ตั้งแต่ ๘-๑๒ รูป (มาตรา ๑๕ มีวาระ ๒ ปี (มาตรา ๑๔)
: อธิบดีกรมการศาสนา เป็นเลขาธิการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง (มาตรา ๑๓)
: อำนาจมหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (มาตรา ๑๕ ทวิ)
๑. ปกครองคณะสงฆ์
๒. ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร
๓. ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
๔. รักษาหลักพระธรรมวินัย
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ใน พรบ.นี้ หรือกฎหมายอื่น

หมวด ๓ การปกครองคณะสงฆ์

พระสังฆาธิการ	เขตการปกครอง (มาตรา ๒๑)	เจ้าคณะปกครอง	เจ้าคณะส่วนภูมิภาค (มาตรา ๒๒)
เจ้าคณะใหญ่		เจ้าคณะใหญ่	
เจ้าคณะภาค/รอง	ภาค	เจ้าคณะภาค/รอง	
เจ้าคณะจังหวัด/รอง	จังหวัด	เจ้าคณะจังหวัด/รอง	
เจ้าคณะอำเภอ/รอง	อำเภอ	เจ้าคณะอำเภอ/รอง	
เจ้าคณะตำบล/รอง	ตำบล	เจ้าคณะตำบล/รอง	
เจ้าอาวาส/รอง			
จำนวนและเขตปกครองให้เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคม			

หมวด ๔ นิคหกรรม และการสละสมณเพศ : มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม เพื่องบโทษ

คดี	ลงโทษให้สึก
- ภิกษุล่วงละเมิดพระธรรมวินัย (มาตรา ๒๖)	ภายใน ๒๔ ชม.
- ภิกษุไม่ยอมรับนิคหกรรม/ละเมิดพระธรรมวินัย/ไม่สังกัดวัด/ไม่มีวัด (มาตรา ๒๗)	ภายใน ๓ วัน
- เป็นบุคคลล้มละลาย (มาตรา ๒๘)	ภายใน ๓ วัน
- ต้องคดีอาญา เจ้าหน้าที่รัฐสามารถจับสึกได้ (มาตรา ๒๙)	
- เมื่อต้องจำคุก เจ้าหน้าที่รัฐสามารถจับสึกได้ก่อน (มาตรา ๓๐)	

หมวด ๕ วัด : มีฐานะเป็นนิติบุคคล / เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป
: ห้ามมิให้บุคคลโดยอาศัยความขึ้นสู่กับวัดหรือกรรมการศาสนา

๑. วัด : มี ๒ อย่าง คือ (มาตรา ๓๑)	๒. วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มี ดังนี้ (มาตรา ๓๓)
๑. วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา	๑. ที่วัด : ที่ตั้งวัด+เขตของวัด
๒. สำนักสงฆ์	๒. ที่ธรณีสงฆ์ : ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
	๓. ที่กัลปนา : ที่ซึ่งมีบุคคลอุทิศผลประโยชน์ให้วัด

หมวด ๖ ศาสนสมบัติ (มาตรา ๔๐) : แบ่งเป็น ๒ ประเภท

๑. ศาสนสมบัติกลาง : ไม่ใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง
: กรรมการศาสนาดูแลรักษา
๒. ศาสนสมบัติของวัด : ทรัพย์สินของวัด
: การดูแลรักษา-จัดการ เป็นไปตามกำหนดกฎกระทรวง

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

	คดีความ	จำคุก	ปรับ
มาตรา ๔๒	- ผู้มิได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอน ทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น	ไม่เกิน ๑ ปี	
มาตรา ๔๓	- ผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๑๕(๒), ๒๖, ๒๗(๓), ๒๘		
มาตรา ๔๔	- ภิกษุปาราชิกแล้วมาบวชใหม่	ไม่เกิน ๑ ปี	
มาตรา ๔๔(๒)	- หมิ่นประมาท ดูหมิ่น แสดงความอาชญาต่อพระสังฆราช	ไม่เกิน ๑ ปี	≤ 20,000
มาตรา ๔๔(๓)	- ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์ให้เสื่อมเสียแตกแยก	ไม่เกิน ๑ ปี	≤ 20,000

หมวด ๘ เบ็ดเตล็ด : การแต่งตั้งภิกษุในตำแหน่งปกครองและไวยาวัจกร
: การปกครองคณะสงฆ์อื่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง